

DIALOGAS

2013 m. birželio 13 d.

ISSN 1392-1916

Nr. 24 (1043). Kaina 3,70 Lt

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Dvidešimt antrieji leidybos metai

Darbo grupės pateikė veiklos rezultatus

Praėjusį penktadienį (06 07) įvykusiame Švietimo ir mokslo ministerijos kolegijos posėdyje buvo svarstomi Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodikos bei Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių pakeitimo projektai.

Ką jie žada Lietuvos mokykloms?

AKTUALU 2 p.

Paspėliokime: ką žaidžia NEC?

Birželio 7 d. popietę lituanistai, sulaukę lietuvių kalbos (raštu) pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (PUPP) vertinimo instrukcijų ir neradę jose taškų konvertavimo į balus (pažymius) lentelių, KELTO forume užtvindė klausimais NEC: kada gi bus paskelbtos galutinio vertinimo lentelės? Ir kodėl jų šiomet NEC neatsiuntė kartu su vertinimo instrukcijomis?

EGZAMINAI 3 p.

Puodelis kavos po matematikos egzamino...

„Šiek tiek suprasdamas ir matematiką, ir testų teorijos pagrindus, žinau – korektiškos egzamino užduoties pagal tuos „kriterinius“ reikalavimus abiem (bendrajam ir išplėstiniam) kursams, su tokiais taškų-balų vertinimo lentelėmis sukurti nei teoriškai, nei praktiškai neįmanoma. Tad tie, kurie užduotį sudarė, buvo tikrai drąsūs žmonės...“

Tryliktoji švietimo konsultanto Algirdo Zabulionio įžvalga.

ŽVILGSNIS IŠ ŠALIES 5 p.

Svarbiausia, kad „kinderis“ netaptų nemalonių siurprizu

Lietuvos profesinę sąjungą „Sandrauga“ nustebino informacija „apie neva Kaune vykstančias derybas dėl kolektyvinės teritorinės sutarties, kurias inicijavo Lietuvos švietimo profesinė sąjunga“.

LPS „Sandrauga“ pirmininko Kęstučio Juknio nuomonė.

ATGARSIAI 5 p.

Kodėl reikėtų moksleivius supažindinti su matematika (III)

POŽIŪRIS 7 p.

Atvykau, pamačiau, išbandžiau

Danos Dovydaitytės išpūdžiai, išbandžius keletą šaunių Žemaitijos regiono edukacinių programų.

8–9 p.

Zitos Šliogerienės nuotr.

VBE vertintojai: migloti atrankos principai ir kriterijai

„Esame gerokai sunerimę, jaučiamės neįvertinti, o gal pamišti“, – tokiais žodžiais uostamiesčio matematikos mokytojų rūpestį pradeda formuluoti jų vardu laišką „Dialogui“ atsiuntusi Klaipėdos miesto matematikos mokytojų metodinio būrelio pirmininkė, LMMA tarybos narė Vilija ŠILEIKIENĖ.

Kreiptis į redakciją uostamiesčio moky-

tojus privertė tai, jog šiais metais vertinti matematikos valstybinio egzamino nebuvo pakviestas nė vienas Klaipėdos matematikos mokytojas. To, pasak laiško autorių, nebuvo nė vienais metais: 2012 m. buvo pakviesti 3, 2011 m. – 4, 2010 m. – 2 mokytojai.

„Kreipėmės į Nacionalinį egzaminų centrą, konkretaus atsakymo negavome. Liko kreiptis į „Dialogą“ (taip mes, Klai-

pėdos miesto matematikos mokytojai, nusprendėme susirinkę). Tikimės pagalbos, o gal mūsų laiškas pasirodys aktualus ir „Dialogo“ skaitytojams, ypač šiuo egzaminų karštligės metu“, – rašo V.Šileikienė.

„Dialogas“ publikuoja Klaipėdos miesto matematikos mokytojų metodinio būrelio laišką.

Nukelta į 3 p. ▶

Kas bijo kompetencijų vertinimo?

Su Panevėžio rajono švietimo įstaigų vadovais susitikęs švietimo ir mokslo viceministras Rimantas Vaitkus pranešė sensacingą naujieną – ministerija išsiaiškino, kad vadovų kompetencijų vertinimui naudojama „baisi“, karinėse struktūrose taikoma metodika.

Ką tokia retorika galėtų reikšti? Kas ir kodėl bijo kompetencijų vertinimo?

Vieniems – baimė, kitiems – pasididžiavimas

Prieš porą metų pakeista mokyklų vadovų skyrimo tvarka – vienas iš tuometinio švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus ir jo komandos pasididžiavimų. Pakeitimo esmė – reikalavimas, kad visi asmenys, norintys dalyvauti konkursuose į švietimo įstaigų vadovus, greta kitų privalomų kvalifikacinių reikalavimų (išsi-

lavinimo, darbo patirties ir kt.) turėtų ir nustatyta tvarka įvertintas, vadovauti mokyklai reikalingas kompetencijas. Jų įvertinimas vyksta pagal specialiai parengtą, švietimo ir mokslo ministro patvirtintą ir šalies mastu bendrai taikomą metodiką. Jau dveji metai, kaip vertinimą organizuoja ŠMM įgaliota institucija – Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra (NMVA).

Informacija, kad vertinimas trunka visą dieną, įvertinimas galioja 3 metus, bei kitos gebėjimo vadovauti mokyklai vertinimo detalės NMVA tinklalapyje skelbiamos jau dveji metai (tik pat laiko galioja ši tvarka). Todėl retorika, esą ministerija štai išsiaiškino, kad vadovų kompetencijų vertinimui naudojama „baisi“, karinėse struktūrose taikoma metodika, kad „problema su vadovų kompetencijomis identifikuota ir pradėta spręsti“, skamba kiek pritemptai.

Nukelta į 4 p. ▶

Paskelbė ir kolegijų reitingus

Pirmadienį (06 10) savaitraštis „Veidas“ paskelbė savo sudarytus valstybinių ir privačių kolegijų reitingus. Valstybinių kolegijų reitinge pirmąja Kauno kolegija, o privačių – Tarptautinė teisės ir verslo aukštoji mokykla (TTVAM). Antrąją vietą tarp valstybinių kolegijų užima Vilniaus kolegija, trečiąją – Utenos kolegija. Toliau rikiuojasi Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos, Žemaitijos, Vilniaus technologijų ir dizaino, Klaipėdos valstybinė, Kauno technikos, Alytaus kolegijos, Lietuvos aukštoji jūreivystės mokykla.

Už dešimtuko ribų liko Šiaulių valstybinė, Marijampolės ir Panevėžio kolegijos.

Tarp privačių kolegijų Socialinių mokslų kolegija – antra, Lietuvos verslo – trečia, Vilniaus verslo – ketvirta, Vilniaus kooperacijos – penkta. Po jų rikiuojasi Šiaurės Lietuvos kolegija, Klaipėdos verslo aukštoji mokykla, Vilniaus dizaino kolegija, V.A.Graičiūno aukštoji vadybos mokykla, Kolpingo bei Šv. Ignaco Lojolos kolegijos.

Valstybinėse ir privačiose kolegijose studijuoja apie 46 tūkst. jaunuolių.

Alytaus meras ašaromis netiki

„Kai biudžetas bus renkamas geriau, tada apie papildomas lėšas švietimui ir kalbėsime. Maskvos ašaros negraudina, manęs irgi. Privalote atsakingai tvarkytis su tais pinigais, kurie jūsų vadovaujamoms įstaigoms yra skirti“, – pareiškė Alytaus m. meras J.Krasnickas praėjusį trečiadienį (06 05) vykusiame savivaldybės vadovų ir miesto švietimo įstaigų direktorių susitikime. Susitikimo tikslas – aptarti švietimo įstaigų pastatų ir teritorijų apsaugos per-tvarkymo perspektyvas.

Pasak J.Krasnicko, švietimo, kaip ir kitų sričių, lėšas tenka taupyti, todėl reikės atsisakyti apie 100 sargų paslaugų, o švietimo įstaigų pastatų ir teritorijų apsaugą, atlikus viešųjų pirkimų procedūras, patikėti saugos paslaugas teikiančioms įmonėms. Merui pritarė ir administracijos direktorius K.Ąžuolas: „Toku būdu įstaiga galėtų sutaupyti apie pusę išlaidų, skiriamų pastato ir teritorijos apsaugai.“

Susitikimo metu tartasi dėl minėto veiksmo procedūrų ir formulumų, nutarta, kad vėliausiai nuo 2013 m. spalio bus visiškai pereita prie naujos apsaugos sistemos.

Seimo Pirmininkas išklause profsąjungas

Birželio 11 d. Seimo Pirmininkas V.Gedvilas susitiko su trijų mokytojų atstovaujančių profesinių sąjungų – LMPS, KŠDPS ir LŠP „Solidarumas“ pirmininkėmis: J.Voloskevičiene, A.Kinduriene ir R.Minkevičiene.

Pasak J.Voloskevičienės, susitikimo metu buvo kalbama apie vangų Švietimo ir mokslo ministerijos socialinį dialogą su profesinėmis sąjungomis, mokytojų finansinio stabilumo neužtikrinantį švietimo finansavimą, galimybę trumpinti mokytojų pensinį amžių, BMA grąžinti į prieškrizinį lygį.

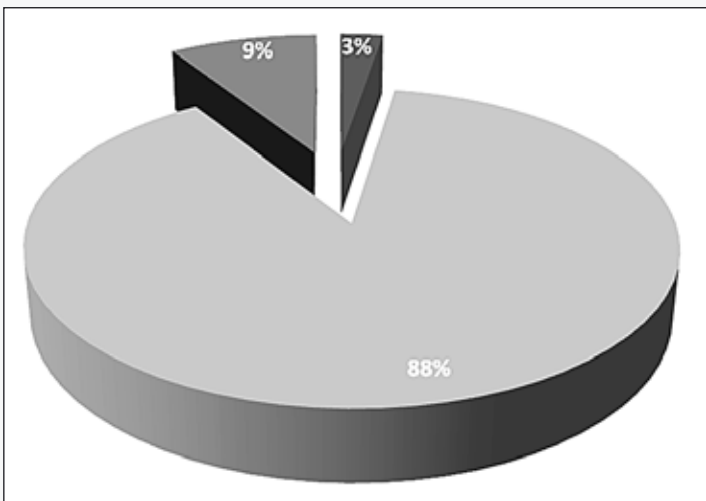
APKLAUSA

Melo nesumažėjo!

Sąjūdis mus nešė ant vilčių sparnų. Tikėjome, kad atgavus nepriklausomybę viskas bus kitaip.

Praėjusią savaitę internetams (www.dialogas.com) priminėme šviesios atminties pedagogės daktarės Meilės Lukšienės prieš 25 metus Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio steigiamajame suvažiavime pasakytus žodžius: „Nuo ko galima jau šiandien pradėti? Absoliučiai atsisakyti melo visur.“ Ir klausėme: ar mažiau dabar Lietuvoje melo?

Taip, – atsakė 3 proc. respondentų,
ne – 88 proc.,
sunku pasakyti – 9 proc.
88 proc. manančiųjų, jog melo Lietuvoje nesumažėjo, liudija labai šviesią padėtį.

AKTUALU

Darbo grupės pateikė veiklos rezultatus

Praėjusį penktadienį (06 07) įvykusiame Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) kolegijos posėdyje buvo svarstomi Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodikos bei Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių pakeitimo projektai.

Išgirdo savivaldos balsą

Lietuvos savivaldybių asociacija (LSA) džiaugiasi, kad projektuose numatomi pakeitimai, kurių ji ketletų metų atkakliai siekė. Pasak LSA, planuojama sumažinti reikalavimus vidurinėms mokykloms dėl 11-ųjų klasių sudarymo bei reikalavimus vidurinėms mokykloms, pretenduojančioms tapti gimnazijomis. Savivaldybėms palankūs pokyčiai numatomi tobulinant Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodiką. Planuojama nebemažinti mokinio krepšelio (MK) ir nebeišimti MK lėšų dėl sumažėjusio mokinių skaičiaus nuo rugsėjo 1 d., lėšas paliekant švietimo sistemoje: klasių komplektų mažėjimui amortizuoti, išieitinėms išmokoms, pagalbai mokiniui ir kt. Dėl to nuo 2014 m. sausio 1 d. MK padidėtų 38 Lt. Savivaldybių perskirstoma MK lėšų dalis padidinama 1 proc. (t. y. iki 6–7 proc. vietoj dabartinių 5–6 proc.). Siūloma 20 proc. padidinti MK lėšas pedagoginei psichologinei pagalbai, taip pat numatoma atsisakyti MK lėšų perskirstymo tarp savivaldybių už išvykusius mokinius. MK lėšų apskaičiavimo ir

paskirstymo metodika bus suderinta su numatomais mokyklų tinklo kūrimo taisyklių pakeitimais.

Derino ir su profesinėmis sąjungomis

Į posėdį buvo pakviesti ir profesinių sąjungų atstovai. Jie akcentuoja, kad darbo grupės parengtas Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodikos pakeitimų projektas numato, kad vidutinis sąlyginis pedagogo tarifinio atlygio koeficientas R (kuris atspindi pedagogų atlyginimų vidurkį ir šiuo metu yra 12,75 Lt) būtų didinamas iki 13,15 Lt. Tam 2014 m. papildomai reikėtų 61 mln. Lt, jeigu šiais metais nebūtų iš švietimo atimamos dėl vaikų mažėjimo sutaupytos lėšos.

Kolegijos posėdyje profesinių organizacijų atstovai sužinojo, kad ŠMM vadovybė prieš pusantro mėnesio kreipėsi į koalicinę Vyriausybę sudarančių partijų vadovus dėl „avansu“ iš švietimo biudžeto nubrauktų 16,5 mln. Lt, tačiau jokios reakcijos iki šiol nesulaukė.

Profesinių sąjungų atstovams įstrigo posėdyje dalyvavusios Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininkės A.Pitrėnienės žodžiai, kad be papildomų lėšų švietimo sektoriuje niekas nepasikeis. „Negalime tikrai pagražinti, reikia keisti iš esmės“, – sakė ji. Pirmininkė taip pat paminėjo būtinybę iki 8 val. didinti ikimokyklinio ugdymo krepšelį, keisti mokyklų informacinių technologijų inžinierių padėtį, nes jų darbo krūviai išaugo labai smarkiai, o atlyginimai liko kaip nekvalifikuotų darbininkų.

Teismas pradėjo nagrinėti skundą

Pirmadienį (06 10) Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (LVAT) pradėjo nagrinėti kelių parlamentarų skundą dėl švietimo ir mokslo ministro D.Pavalkio įsakymo, kuriuo tautinių mažumų mokyklų abiturientams buvo palengvintas lietuvių kalbos brandos egzaminas.

Seimo opozicijos atstovai apskundė teismui D.Pavalkio įsakymą, nes tautinių mažumų mokyklų abiturientams privalomas žodžių skaičius lietuvių kalbos valstybinio brandos egzamino rašinyje sumažintas nuo 500 iki 400 ir padidintas pasirenkamų autorių skaičius.

Skundo autoriai teigia, kad įvedant išimtis atsisakyta bendro lietuvių kalbos ir literatūros egzamino, o tai neatitinka Švietimo įstatymo nuostatos, kad „mokymosi pasiekimų patikrinimai organizuojami vienodi visų mokomųjų kalbų mokyklų mokiniams“.

Teismo buvo prašoma bylą nagrinėti skubos tvarka, tačiau LVAT tai daryti atsisakė argumentuodamas, kad byla yra itin sudėtinga ir nacionaliniuose teismuose bus sprendžiama pirmą kartą. LVAT išplėstinė teisėjų kolegija pabrėžė, kad vienas iš svarbiausių byloje keliamų

klausimų yra leistinos pozityviosios diskriminacijos ir asmenų lygybės principo santykio nustatymas.

Pirmadienį vykusiame teismo posėdyje savo poziciją išdėstė Seimo narys konservatorius V.Stundys ir buvęs švietimo ir mokslo ministras liberalas G.Steponavičius. Pirmininkė akcentavo, kad brandos egzaminas yra ir stojamasis egzaminas, todėl vaikai atsiduria nelygiavertėse sąlygose, antrasis, – kad pasirašydamas įsakymą dėl egzamino palengvinimo ministras nesilaikė galiojančių teisės aktų rengimo ir priėmimo taisyklių.

Gimtųjų nevalstybinių kalbų BE praranda populiarumą

Antradienį (06 11) Lietuvos tautinių mažumų mokyklų abiturientai laikė gimtosios – baltarusių, lenkų ir rusų kalbos brandos egzaminą. Baltarusių kalbos egzaminą laikė 9, lenkų – 1081, rusų – 590 abiturientų.

Pažymėtina, kad jau keletas metų, kaip vis mažiau tautinių mažumų mokyklų abiturientų renkasi laikyti gimtosios kalbos brandos egzaminą. Gimtosios lenkų kalbos egzaminą 2010 m. rinkosi 1477, 2011 m. – 1373, 2012 m. – 1272 abiturientai. Tais pačiais metais gimtosios rusų kalbos egzaminą laikyti registravosi 1080, 905 ir 721 abiturientas. Tiesa, baltarusių kalbos brandos egzaminas populiarumo nepraranda – 2010 m. jį rinkosi 7, 2011 m. – 8, 2012 m. – 7 abiturientai.

Naikina lengvatas

Trečiadienio (06 12) posėdyje Vyriausybė svarstė Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) parengtą nutarimo projektą, kurį priėmus būtų panaikintos nuo pajamų nepriklausančios užmokesčio už vaikų išlaidų ikimokyklinėse įstaigose lengvatos. Jomis iki šiol naudojosi vieniši tėvai, tris ir daugiau vaikų auginančios šeimos, tikrąją karinę tarnybą atliekančių karių bei moksleivių ar studentų šeimos.

ŠMM teigia, kad dabar galiojantis lengvatas numatantis Vyriausybės nutarimas prieštarauja Vietos savivaldos ir švietimo įstatymų nuostatoms. Jos numato, kad ikimokyklinio ugdymo organizavimas yra savarankiška savivaldybių funkcija, ir jos pačios nustato atlyginimo už vaikų išlaidų ikimokyklinėse įstaigose dydį ir tvarką.

Už konstitucinę teisę auklėti savo vaikus

Birželio 16 d. (15 val.) Katedros aikštėje įvyks pilietinė akcija „Apginkime šeimą – išsaugokime Lietuvą“, kurios organizatoriai kvies Lietuvos šeimas telktis ir valstybės mastu ginti Konstitucijos laiduojamą teisę šeimai auklėti savo vaikus.

Anot vienos iš pilietinės akcijos organizatorių J.Kriščiūnaitės, šio renginio tikslas – atkreipti Lietuvos šeimų ir visuomenės dėmesį į Seime priiminėjamą „socialines lytis“ įteisinančią Stambulo konvenciją ir svarstyti pateiktas Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pataisas, kuriose vaiko teisių apsaugos ir teisėtarnos institucijoms numatyta galimybė savo nuožiūra, be teismo sprendimo, nedelsiant paimti vaiką iš tėvų ar kitų teisėtų vaiko atstovų.

Pilietinę akciją palaiko Lietuvos šeimų ir tėvų asociacija, Lietuvos tėvų forumas, kun. R.Grigas, monsinjoras A.Svarinskas ir kt.

Mokytoja sutaršo istorijos egzamino užduotis

Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijos istorijos mokytoja ekspertė Jūratė Litvinaitė labai prastai vertina šį pirmadienį (06 10) abiturientų laikyto istorijos valstybinio brandos egzamino užduotis. Ji teigia (*delfi.lt*), kad tokiu prastu istorijos egzaminu kurstomas mokinių siauraprotingumas.

„Tokios prastos kokybės egzamino dar nebuvo mačiusi“, – sako J.Litvinaitė.

„Nežinau, kas sudarinėja egzaminų užduotis, tačiau jie taip atitrūkę nuo švietimo sistemos ir nuo to, kas vyksta mokykloje, kokią pažangą padarė istorijos mokytojas, kad net gėda kalbėti. Kažkur nuo 2008 m. egzamino užduotys vis prastėja ir prastėja. Egzaminus sudarinėjanti komanda – labai prasto pasiruošimo“, – konstatuoja mokytoja J.Litvinaitė.

Reaguodama į mokytojos išsakytas pastabas, Nacionalinio egzaminų centro (NEC) direktorė Saulė Vingelienė atkreipė dėmesį, kad tai tėra mokytojos nuomonė.

S.Vingelienės tvirtinimu, istorijos egzamino užduoties rengime ir recenzavime dalyvavo dalyko specialistai, kuriems talkino ir akademinės bendruomenės atstovai.

NEC vadovė aiškina, kad egzamino užduoties rengimo procedūrose yra numatyti ir įgyvendinami aiškūs kokybės kontrolės mechanizmai. Pagal atitinkamus kriterijus užduotį vertina recenzantai ir NEC darbuotojai.

„Dialogo“ inf.

Paspėliokime: ką žaidžia NEC?

Birželio 7 d. popietę lituanistai, sulaukę lietuvių kalbos (raštu) pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (PUPP) vertinimo instrukcijų ir neradę jose taškų konvertavimo į balus (pažymius) lentelių, KELTO forume užtvindė klausimais Nacionalinį egzaminų centrą (NEC): kada gi bus paskelbtos galutinio vertinimo lentelės?

Tai tęsėsi ir pirmadienį (06 10), kol NEC pagaliau paskelbė grafiką, pagal kurį bus skelbiamos brandos egzaminų ir PUPP taškų ir pažymių atitikties lentelės. Lituanistai jų sulauks birželio 19, matematikai – birželio 21 dieną.

Viskas pasidarė aišku, ieškojimų ir klausimų šurmulys numirimo. Tačiau tuoj pat ėmė kilti kitokio pobūdžio klausimai.

PUPP programose – ir lietuvių gimtosios kalbos, ir valstybinės, ir matematikos – pateikiamos visam pasauliui puikiausiai žinomos taškų sumos procentais ir įvertinimo balais lentelės:

Taškų suma (proc.)	100–90	89–80	79–70	69–60	59–50	49–40	39–30	29–20	19–10	9 ir mažiau
Balai	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Redakcijos P. S. Pasipiktinimą V.Norkaus aprašytąja situacija „Dialogui“ paskambinusi išreiškė ir mokytoja iš mažos mokyklos. Pedagogė piktinosi, kad taškų konvertavimo į pažymius lenteles NEC pažadėjo atsiųsti tik po dviejų savaičių, kai ji ir kolegės jau atostogaus. Pedagogės ir mokyklos administracija atostogas suplanavo nežinodamos, kad NEC šiemet pateiks tokį siurprizą. Ankstesniais metais minėtosios lentelės būdavo atsiunčiamos kartu su užduotimis.

Kodėl NEC taip „keistai“ elgiasi, redakcija pasiteiravo išmanančiųjų. Atsakymas papildė V.Norkaus prielaidų kolekciją: NEC bijo, kad daug bus neišlaikiusiųjų, tad laukia preliminarios statistikos, po kurios peržiūrės vertinimo lenteles.

Ką gi, lauksime, ką pasakys NEC.

VBE VERTINTOJAI: migloti atrankos principai ir kriterijai

▶ Atkelta iš 1 p.

Prasidėjusi valstybinių brandos egzaminų sesija kiekvienais metais sukelia diskusijų bangas tarp abiturientų, sąjūdį tarp tėvelių, mokytojų ir net universitetų atstovų. Jos kyla dėl įvairių priežasčių: egzaminų grafiko, užduočių sunkumo, vertinimo kriterijų ir net dėl buteliuko vandens.

Mes, Klaipėdos miesto matematikos mokytojai, norime išjudinti dar vieną bangą (gal kad šiemet Sąjūdžio metinės?). Mums labai parūpo sužinoti, pagal kokius kriterijus mokytojai kviečiami vertinti brandos egzaminų darbus. Pasigedome atvirumo, viešumo ir aiškių kriterijų, todėl, manome, *glasnost* ir *perestroika* čia nepamaišytų.

Matematikos ir kitų dalykų mokytojai iš Klaipėdos miesto niekada nebuvo gausiai tvirtinami brandos egzaminų vertintojais, bet kiekvienais metais turėjome savo regiono atstovų. O šiemet buvo pasiekta riba, kurios peržengti nebeįmanoma – nepakvietė nė vieno matematikos mokytojo, nors paraiškų iš Klaipėdos ar jos rajono buvo. Mokytojų iš Kretingos rajono, Palangos ar Nidos tarp vertintojų taip pat nėra. Gal Lietuvos pajūryje dirba tik prastos kompetencijos matematikos mokytojai? Statistika to nepatvirtina. Priešingai, Klaipėdos abiturientų rezultatai dažnai lenkia šalies vidurkį.

Kodėl taip atsitiko, išsiaiškinti pabandė Klaipėdos miesto matematikų metodinės grupės pirmininkė Vilija Šileikienė. Kaip jai pavyko?

Laiškas buvo išsiųstas elektroniniu paštu NEC direktoriaus pavaduotojui dr. Pranui Gudynui: *Laba diena. Į Jus kreipiasi Klaipėdos miesto matematikos mokytojų metodinio būrelio pirmininkė Vilija Šileikienė. Šiais metais į matematikos valstybinio egzamino vertintojų sąrašą nėra įtrauktas nė vienas Klaipėdos miesto matematikos mokytojas, nors pageidavimą dalyvauti vertinimo komisijoje pareiškę buvo ir jau kelerius metus iš eilės dalyvavę vertinime, ir nauji. Mokytojai labai sunerimę, kodėl taip atsitiko: ar Klaipėdos mokytojų kompetencija neatitinka, ar čia finansiniai sunkumai (nors Šiaulių miesto, Šilutės, Mažeikių mokytojai yra pakviesti). Niekas mums negali atsakyti į šį klausimą. Gal Jūs galėtumėte atsakyti ar patarti, į ką būtų galima kreiptis? Jaučiamės nepastebėti ir neįvertinti.*

Atsakymo ilgai laukti neteko, tik atėjo jis pasirašytas NEC Egzaminų skyriaus vedėjos Astos Ranonytės: *Šiais metais į matematikos VBE kandidatų darbų vertinimą užsiregistravo 380 vertintojų, kurie visi atitinka atrankos kriterijus. Iš jų 300 turi ne vienerių metų VBE kandidatų darbų vertinimo patirties. Atsižvelgiant į 2013 metų kandidatų, pasirinkusių laikyti matematikos VBE skaičių (2013 metais šį egzaminą pasirinko 15 973, o 2012 metais – 17 806 kandidatai), NEC direktoriaus įsakymu patvirtinta matematikos VBE kandidatų darbų vertinimo komisija, į kurią įtraukti 130 vertintojų (2012 m. vertinimo komisijoje dirbo 189 vertintojai). Todėl visų mokyto-*

jų, pageidaujančių dalyvauti vertinimo procese, neturėjome galimybės įtraukti į vertinimo komisijos sudėtį.

Atsakymas lyg ir suprantamas. Trys kandidatai į vieną vietą – kažkas turi nepatekti. Bet mokytojai V.Šileikienei, kaip miesto matematikų metodinės grupės pirmininkei, rūpi, kodėl tarp 130 vertintojų nėra nė vieno mokytojo iš Klaipėdos ar jos regiono.

A.Ranonytės atsakymas greitas ir griežtas: *VBE kandidatų darbų vertintojų atrankos kriterijuose nėra taikomas geografinis atstovavimo principas.*

Labai norėjosi paklausti ir sužinoti, kokie yra tie vertintojų atrankos kriterijai ar principai? Tačiau griežtas atsakymo tonas nebeleido to daryti. Tad principų mes, Klaipėdos miesto matematikai, ėmėmės ieškoti patys. Peržvelgę pakviestųjų sąrašą, padarėme išvadą, kad NEC vadovaujasi „uabō“, primancio tik savus, principais. Net 69 iš 130-ies vertintojų yra Vilniaus miesto ir rajono mokytojai. Vien iš Vilniaus Žirmūnų gimnazijos darbus taisys 5 mokytojai. Kažin ar dar liko toje gimnazijoje nepakviestų? Žinome, Vilnius – didžiausias Lietuvos miestas. Bet tas santykinis didumas nėra toks kaip Latvijoje, kurios sostinėje susibūrę pusė jos gyventojų. Lietuvoje yra šiek tiek mažesnis Kaunas, bet kauniečių vertintojų – tik 7. Šiauliai ir Panevėžys – gerokai mažesni miestai, bet iš jų atrinkti atitinkamai 4 ir 8 vertintojai. Kalbant politiniais terminais, aišku, kad šioje srityje valdančiųjų koaliciją sudaro Vilnius su Šiauliais ir Panevėžiu, o Klaipėdos su visu pajūriu net opozicijoje nėra.

Nors NEC Egzaminų skyriaus vedėja laiške rašė, kad, atrenkant vertintojus, nėra taikomas geografinis principas, mums jis tiesiog bado akis. Gal mes ir klystame, bet, žinia, kai žmogus pasijaučia nuskriaustas ar neįvertintas ir jam deramai nepaaiškinama kodėl, jis pradeda ieškoti atsakymo pats ir gali tai daryti net paranojiškai. „Kas gali paneigti galimybę, kad...“ – nevalingai į galvą lenda V.Landsbergio frazė.

O gal šioje situacijoje kalta krizė ir NEC tiesiog trūksta lėšų apmokėti brangiai kelionei iš Klaipėdos į Vilnių? Pakvietė vieną mokytoją iš Šilutės, kitą iš Mažeikių – ir pinigų nebėr... Tada pradedame ieškoti atrankos kriterijų ir NEC internetiniame puslapyje skaitome štai ką:

Skelbiame dalykų valstybinių brandos egzaminų (VBE) kandidatų darbų vertinimo komisijos narių atrankos kriterijus (2009-03-25 – krizės pradžios metai, – laiško autorių pastaba)

Sudarant 2009 metų valstybinių brandos egzaminų (toliau – VBE) vertinimo komisijas vadovaujamosi 2009 metų Brandos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos 113 ir 114 punktais. Šiuo metu Nacionalinis egzaminų centras yra parengęs VBE kandidatų darbų vertinimo tvarkos aprašą, kuriame pateikti pagrindiniai vertinimo komisijos narių atrankos kriterijai.

Taigi visi, kurie esame baigę bent šestą klasę, sugebėsime procentinę taškų išraišką konvertuoti į balus. Lietuvių gimtosios kalbos PUPP maksimali taškų suma yra 88. Vadinasi, lentelė, kurios sulauksime birželio 19 d., pagal procentų-balų matricą atrodys taip:

Nieko čia bloga – palaukti... Tik nelabai aišku – ko mes čia laukiam. Gal Godo?..

Ką praneš NEC grafikuose nustatytu laiku? Kad vanduo yra šlapias? O gal parašys, kad keičia programose skelbiamas lentelės? Jei taip, kodėl tai nebuvo anksčiau padaryta? Dar gali manyti, kad tokiu būdu bando ma kurti brandos egzaminų ir

Taškai	Balas (pažymys)
88–79	10
78–70	9
69–62	8
61–53	7
52–44	6
43–35	5
34–26	4
25–18	3
17–9	2
8 ir mažiau	1

PUPP slaptumo aurą...

Versijos viena už kitą linksmesnės. Palaukime. Gal paaiškės... O gal ir ne. Greičiausiai – ne.

Viktoras NORKUS

Pacituosime tik paskutines dvi šio dokumento pastraipas, nes jos aktualios paprastiems vertintojams: **VBE kandidatų darbų komisijos vertintoju gali dirbti asmuo, turintis pedagoginę kvalifikaciją, dalykinę kompetenciją, VBE ir / ar MBE kandidatų darbų vertinimo patirtį, gebėti taikyti pagrindinius vertinimo principus ir kandidatų darbus vertinti pagal vertinimo instrukciją. Atsižvelgiant į sumažėjusias šių metų VBE vertinimo proceso finansavimo galimybes, sudarant vertinimo komisijas, prioritetas bus teikiamas vertintojams iš Vilniaus miesto.** (Pabraukėme mes, laiško autoriai.)

Taigi, vis dėlto kalta krizė. Ir geografinis principas, kurio NEC teigia netaikantis, pasirodo, gimė kartu su krize! Tik ar NEC gali paneigti, kad šia nuoroda jis vadovaujasi penktus metus iš eilės? Net krizei pasibaigus...

Netikėtai šovė galvon dar viena mintis. Mes, klaipėdiečiai, patys dėl to esame kalti. Tiksliau, kaltas Klaipėdos universitetas (KU). Paprastai egzaminų centras būna Vilniuje. Buvo ir Šiauliuose, pernai buvo Kaune. Girdėjome, kad buvo siūlyta centrą padaryti Klaipėdoje, bet kažko NEC su KU nesutarė. O įdomu būtų, jei sutartų: ar tada darbus taisyti būtų patvirtinti bent 10–15 mokytojų iš pajūrio ir ar atvažiuotų iš Vilniaus į Klaipėdą 70 vilniečių? Būtų gera proga sužinoti, ar atstumas nuo Klaipėdos iki Vilniaus yra toks pat, kaip nuo Vilniaus iki Klaipėdos.

Rimtas pasiūlymas NEC ir ŠMM

Išsakę savo mintis, mes, Klaipėdos miesto matematikos mokytojai, norime pateikti NEC bei Švietimo ir mokslo ministerijai rimtą pasiūlymą. Abiturientų valstybinių egzaminų darbus taisyti reikėtų kviesti mokytojus regiono principu proporcingai laikančiųjų valstybinius egzaminus abiturientų skaičiui. Tai būtina dėl to, kad mokytojai, dalyvavę vertinime, parvežtų visas žinias iš vertinimo virtuvės savo kolegoms. Žinia, vertinant darbus, neretai kyla įvairių ginčų, kurių metu būna priimamas bendras sprendimas. Šias naujienas turėtų žinoti visi abiturientus egzaminams ruošiantys mokytojai – ne vien vilniečiai. Tai būtina ir dėl viešumo, kad galvon niekam nelįstų jau minėta V.Landsbergio frazė.

O gal NEC vadovai jau sustabarėjo ir vengia viešumo: juk *glasnost* sugriovė SSRS, o čia viso labo tik NEC?..

Klaipėdos miesto matematikos mokytojų metodinio būrelio vardu jo pirmininkė, LMMA tarybos narė Vilija ŠILEIKIENĖ

Redakcijos P. S. „Dialogas“ Nacionaliniam egzaminų centrui nusiuntė keletą nesudėtingų klausimų Klaipėdos matematikos mokytojų suformuluota tema.

Kas bijo kompetencijų vertinimo?

► Atkelta iš 1 p.

Viceministras: brangu ir pernelyg sudėtinga

„Dialogo“ paprašytas pakomentuoti susitikime su panevėžiečiais išsakytą poziciją viceministras R. Vaitkus pabrėžė, jog kandidatų vadovauti ugdymo įstaigoms atrankos sistema vykdoma įgyvendinant struktūrinių fondų projektą. „Tačiau jo lėšos baigsis, o tokia sistema yra ir brangi, ir perdėtai apsunkinta“, – „Dialogui“ sakė viceministras. Jo nuomone, iš dabartinės metodikos reikia pasiimti tai, kas vertinga: kandidatų strateginio valdymo kompetencijų patikrą, gebėjimą nustatyti institucijos veiklos kryptis ir pan. „Bet koks tikrinimas, koks jis bebūtų, turi vienokią ar kitokią metodiką, tikrinama yra pagal vienokius ar kitokius kriterijus. Ir nebūtinai tie kriterijai yra patys objektyviausi ar geriausi. Reikia pasiekti, kad patikrinimas būtų objektyvus, aiškus ir skaidrus. Ne normalu, kad neišsaugomi įrašai, po to nebėra kaip apeliuoti“, – teigė R. Vaitkus. Anot jo, nauja vadovų atrankos sistema bus kuriama, kai pasibaigs šis projektas.

Pretendentų vadovauti švietimo įstaigoms kompetencijas vertinančios NMVA direktorius Gražvydas Kazakevičius „Dialogą“ patikino, kad jokių oficialių nurodymų dėl vadovų kompetencijos vertinimo jis nėra gavęs. Pasak G. Kazakevičiaus, pretendentų kompetencijos yra vertinamos vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtintu tvarkos aprašu, todėl tik jį pakeitus gali keistis ir pats vertinimas.

Psichologė: reikia daugiau pasitikėjimo

„Gali būti, kad žmonės, kurie kalba apie apeliavimo procedūras atliekant darbuotojų atranką ir vertinant jų kompetencijas, yra nepakankamai gerai susipažinę su šia veikla“, – „Dialogui“ sako 20 metų darbo patirtį turinti, sertifikuota vadybos konsultantė ir ugdomojo vadovavimo specialistė, verslo konsultacijų bendrovės „Primum Esse“ įkūrėja ir direktorė Solveiga Grudienė.

Prieš keletą metų ji dalyvavo kuriant mokyklų vadovų kompetencijų vertinimo metodiką, o dabar dirba ją tobulinančioje darbo grupėje.

Pasak psichologės, kompetencijų vertinimo metodiką reikia tobulinti taip, kad žmonės ją suprastų ir ją pasitikėtų. „Todėl mums visiems reikia daugiau apie tai kalbėtis“, – tikina S. Grudienė. Anot jos, kalbos apie apeliacijos procedūras pirmiausia reiškia, jog nepasitikima pačia metodika. Ji, beje, išrasta ne Lietuvoje ir sėkmingai įdiegta į daugelio šalių valstybės tarnybos ir verslo institucijas. O į tai, kad daugelis gerų dalykų, kuriais žmonės dabar kasdien naudojami, buvo kažkada sukurta dideliais finansiniais ištekliais disponavusiose karinėse struktūrose, S. Grudienė pataria nekreipti daug dėmesio.

Kompetencijų vertinimui – Baudžiamasis kodeksas

„Daug važinėju po miestų, rajonų mokyklas, susitinku su pedagogais, mokyklų vadovais, savivaldybių švietimo padalinių specialistais ir nuolat girdžiu nusiskundimų dėl šios mokyklų vadovų skyrimo tvarkos, dėl Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros vaidmens vertinant mokyklų vadovų kandidatūras“, – „Dialogui“ yra sakęs švietimo ir mokslo ministras Dainius Pavalkis.

Skūstis ir reikalauti atsakyti kompetencijų vertinimo yra kam: NMVA jau įvertino 360 pretendentų ir 193 iš jų pasakė „Ne“, kitaip tariant, tokio skaičiaus kandidatų kompetencijas vadovauti mokykloms įvertino kaip nepakankamas.

Tačiau tikėjimą, kad ir be modernių metodikų atrinkti Lietuvos švietimo įstaigų vadovai yra dori ir kompetentingi, žiauriai žlugdo gyvenimo realijos. Antai praėjusį penktadienį (05 31) Šiaulių apygardos teismas už turto pasisavinimą ir dokumento suklustojimą kalta pripažino Mažeikių „Vyčio“ pradinės mokyklos direktorę. Bylos duomenimis, mokyklai buvo gaminami baldai. Mokyklos direktorė baldininko paprašė, kad į baldų pirkimo sutartį jis įrašytų tikrovės neatitinkančius duomenis – didesnę pinigų sumą nei kainuoja minėtos mokyklos bibliotekai skirti baldai. Už šį pinigų skirtumą, t. y. mokyklos 1600 litų, direktorei buvo pagaminti ir atvežti į namus stalas, sekcijos dalis, pora komodų.

Teismas konstatavo, kad padaryti nusikaltimai yra įrodyti liudytojų, kaltinamųjų parodymais, kita byloje esančia medžiaga.

„Dialogo“ archyvo nuotr.

■ „Nenormalu, kad kandidatams nėra galimybės apeliuoti“, – teigia viceministras R. Vaitkus.

Teismo sprendimu direktorei skirta 5200 litų bauda. Be to, ji privalės mokyklai atlyginti padarytą 1200 litų turčinę žalą.

„Kokia už tokį nusikaltimą nuteistos vadovės karjeros perspektyva?“ – paklausė „Dialogas“ Mažeikių r. savivaldybės švietimo skyriaus vedėjo Apolinaro Stonkaus. Pasak pareigūno, nuosprendis dar gali būti skundžiamas, todėl apie direktorės karjeros perspektyvas bus kalbama tik įsigaliojus teismo sprendimui.

Ir romansai, ir finansai

Šiaulių apygardos teismas birželio 17 d. pradės nagrinėti dar vieną baudžiamąją bylą, kurioje nusikalstamų veikų padarymu kaltinami 6 Šiaulių rajono Kuršėnų meno mokykloje dirbantys pedagogai bei mokyklos direktorė.

Sunkiausi kaltinimai teisme teks mokyklos vadovei – dėl sukčiavimo, turto pasisavinimo, apgaulingo apskaitos tvarkymo, piktnaudžiavimo ir dokumentų klastojimo. Įtariama, kad ji, susitarusi ir veikdama kartu su keliais mokyklos pedagogais, duodama jiems neteisėtus nurodymus, klastojo darbo apskaitos žiniaraščius, individualaus darbo su mokiniais dienynus ir pasisavino daugiau kaip 16 tūkst. litų, mokyklai skirtų iš Šiaulių rajono savivaldybės administracijos biudžeto.

Direktorė įtariama apgaule savo naudai įgijusi turtą – nustatyta tvarka pagal grynųjų pinigų priėmimo kvitą neįnešė į Kuršėnų meno mokyklos specialiosios programos sąskaitą ir neįtraukė į mokyklos apskaitą 4500 Lt, kurie buvo surinkti iš mokyklos pedagogų ir moksleivių, vykusių į tarptautinį chorų konkursą Lenkijoje.

Mokyklos vadovei teisme teks aiškintis ir dėl į sąskaitą neįneštų 3000 Lt, surinktų mokyklos jubiliejui, bei pasisavintų mokyklai jubiliejaus proga įteiktų dovanų. Jai gresia nemalonumai ir dėl 13 500 litų, kurie buvo surinkti prieš jaunųjų choristų išvyką į Čekiją ir neįnešti į mokyklos sąskaitą, taip pat dėl neteisėto artimos giminaitės įdarbinimo.

Kontrolierėms užgniaužė kvapą

Grubaus piktnaudžiavimo tarnyba, lėšų švaistymo ir aplaidumo faktų atskleidė ir Jurbarko r. Vytėnų pagrindinės mokyklos audito rezultatai. Savivaldybės kontrolierės tarnyba patikrino, kaip minėtoje mokykloje 2012 m. buvo laikomasi Viešųjų pirkimo įstatymo, kaip skaičiuojami darbuotojų darbo užmokesčiai, kaip tvarkomi etatai, naudojamas mokyklos turtas ir pan. Tai, ką auditorės atrado, anot savivaldybės kontrolierės Vidos Rekešienės, joms užgniaužė kvapą. Pirmiausia, mokykla nesilaikė Viešųjų pirkimų įstatymo, net nebuvo pasitvirtinusi taisyklių – tai padaryta jau vykstant auditui. Kontrolierės rado painiavą darbo užmokesčio apskaito-

je – vieniems darbuotojams mokėta per daug, kitiems – per mažai. Mokykloje rastas logopedo etatas, nors nerasta vaikų, kuriems reikėtų logopedo paslaugų. Yra socialinio darbuotojo etatas, nors, kaip paaiškėjo, šį darbą dirbęs asmuo jau išėjęs dirbti kitur.

Be to, paaiškėjo, kad mokyklos vadovybė nesilaikė savivaldybės tarybos priimto sprendimo, reikalaujančio, sumažėjus mokinių skaičiui, susimąžinti etatų skaičių arba juos panaikinti: mokykla iš viso turėjo atsakyti apie 4 etatų, bet to nepadarė – turėjo daugiau etatų nei iš savivaldybės biudžeto gavo pinigų darbuotojų algoms sumokėti. Pritrūkus lėšų, mokyklos vadovybė darbo užmokesčius sumokėjo mokinio krepšelio lėšomis, ko daryti jokia būdu negalima.

Taip pat kontrolieriai atrado, kad mokykla už kelis tūkstančius litų įsigijo finansų valdymo ir apskaitos programą, už ją visus metus mokėjo aptarnavimo mokestį, bet programa visiškai nesinaudojo.

Vadovo gebėjimai – organizacijos sėkmės laidas

Ar mokyklų vadovų kompetencijų vertinimas gali sutrukdyti talentingiems, bet moralinių skrupulų neturintiems asmenims stoti prie mokyklų vairo? Ar metodika leidžia pastebėti žmogaus būdo bruožus, kurie gali būti jo aplaidumo ar polinkio į nusižengimus priežastis? Pasak S. Grudienės, – leidžia, bet netiesiogiai. „Pokalbis, užduočių atlikimas, problemų sprendimo situacijos, darbas grupėje, testai ir kita kompetencijų vertinimo metu vykdoma veikla vertintojams teikia informacijos ir apie vertybines pretendentų orientacijas“, – tikina psichologė. Anot jos, labai greitai paaiškėja, kuris pretendentas savo tikslų sieks panaudodamas bet kokias priemones, o kuris įvertins ir bendradarbių nuomonę, kuris vadovas bus geras pedagogas, bet prastas ūkininkas, o kuris gerai tvarkys mokyklos ūkį, bet vaikus neretai pamirš.

„Vadovų sugebėjimas bendrauti, operatyviai vertinti vykstančius procesus, kartu su kitais ieškoti atsakymų ir mokytis iš savo patirties turi didžiulės reikšmės organizacijų sėkmei“, – tikina S. Grudienė. Pasak jos, Lietuvos mokyklose dirba daug tokių sugebėjimų turinčių pedagogų. Jiems kompetencijų vertinimas baimės kelti neturėtų.

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

KOMENTARAS

Gąsdinti – negarbinga

Gintaras STEPONAVIČIUS,
Seimo narys

Naujos vadovų atrankos, galiojančios jau dvejus metus, leidžia maksimaliai depolitizuoti švietimo įstaigų vadovų skyrimą ir užtikrina, kad vadovauti ateitų kompetentingiausi žmonės. Jau nebestebina valdančiųjų noras į vadovaujančias pareigas sustatyti sau palankius žmones, – bet kodėl dėl to turi kentėti mokyklų bendruomenės? Negarbingai atrodo ministerijos vadovų argumentavimas gąsdinant ar prilyginant karinėms struktūroms.

Nauja švietimo įstaigų vadovų atrankos tvarka kaip tik ir laiduoja skaidrumą ir nepriklausomą kandidatų gebėjimų įvertinimą, o norintiesiems reikalavimų kartelę sumažinti galiu priminti, kad nuo mokyklų vadovų priklauso iki 50 proc. visos įstaigos sėkmės.

Ne paslaptis, kad Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros žmonėms yra daromas spaudimas dėl vieno ar kito kompetencijų patikrinimo nepraeinančio kandidato „atlaidesnio“ ar pakartotinio vertinimo. Žinau, kad per daugelį metų nusistovėjo savi įpročiai, ryšiai, todėl nepatenkinimų naujovėmis tikrai yra. Geriausiai situaciją turbūt apibūdina prieš metus girdėta istorija, kai vienos savivaldybės atsakingas darbuotojas jau rinkosi direktoriaus kabineto baldus vienoje mokykloje, bet... neišveikė kompetencijų vertinimo barjero.

Esu tikras, kad valstybės mastu įgyvendinami sprendimai turi užtikrinti (o ne priešingai), kad į mokyklas dirbtų ateitų savo darbą išmanantys ir jį mylintys žmonės. Jei kam kyla abejonių, pasidomėkime, kaip kruopščiai vadovų (ir ne tik) atranką vykdo rimtos Lietuvos ir užsienio kompanijos.

Dabartiniais ministerijos vadovams pasiūlyčiau išanalizuoti situaciją ir įvertinti, kokie pokyčiai įvyko tose švietimo įstaigose, kur į vadovų pareigas dirbti atėjo žmonės pagal naują atrankos tvarką.

Algirdas ZABULIONIS,
švietimo konsultantas*

Egzaminų sesiją galima palyginti su cunamio banga – lyg ir rengiesi ją deramai pasitikti, bet niekada nežinai, ko ji pridarys. Taip ir šiemetiniai VBE – kažkuo nustebins, kažkuo nuliūdins. Apie naująjį bendrą lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminą diskutuoti dar anksti – jo pagrindinės bėdos prieky: kaipgi seksis įvertinti tuos abiturientų rašinius?

O matematikos egzamino užduotį prie puodelio kavos skaitinėti įdomu: į puslitrinį kavos puodelį įpilta 200 ml baltos kavos. Kiek juodos kavos reikia įsipilti, kad pieno skonis būtų mažiausiai jaučiamas? Ar supratote? O juk tai vienas iš šiųmetinių egzamino uždavinių: *Į 5 litrų talpos indą įpilta 2 litrai 15 % druskos tirpalo. Kiek litrų 20 % druskos tirpalo reikia įpilti į šį indą, kad druskos kiekis procentais gautame tirpale būtų didžiausias?*

Įdomu, kokias matematines kompetencijas šis uždavinukas tikrina ir koks teisingas atsakymas? Inde lyg dar telpa 3 litrai skysčio, bet jei piltume daugiau, tai sunkesnis didesnės koncentracijos tirpalas išstumtų lengvesnįjį ir druskos koncentracija didėtų (taip pat, kaip su ta kava)... O gal tiesiog pamiršti tą chemiją ir pilti tuos dar telpančius tris litrus? Bet kaip už tokią matematiką, $5-2=3$, net su skaičiuotuviu suskaičiuotą, tikėtis dviejų taškų? Tikrai daugoka, gal čia dar kažkoks gilus kriterinis gebėjimas paslėptas? Nors kitame uždaviniuke (4-ame, uždaviniu kažkaip nesinori jo vadinti) už tai, kad teisingai suskaičiuota, kiek kartų kertasi dvi piešinėlyje pateiktos kreivės – tris kartus – vienas tvirtas taškas bus. O čia, t. y. uždaviniuke apie tirpalą, vis dar šiokią tokią aritmetinę operaciją reikia

ŽVILGSNIS IŠ ŠALIES

Tryliktoji įžvalga: PUODELIS KAVOS PO MATEMATIKOS EGZAMINO..

atlikti... Na, bet gal nespėliokime, palaukime „oficialių“ atsakymų.

Įdomesnis 15 uždavinukas. *Duoti trys natūralieji skaičiai a, b, c. Kiekvienas šių skaičių yra mažesnis už 11. Raskite didžiausią reiškinio $(a+b)/c$ skaitinę reikšmę.* Šis uždavinukas labai tiktų pradinėje mokykloje, pavyzdžiui, ketvirtokams: mokytoja užrašytą sąlygą lentoje ir vaikai visi kartu linksmai galėtų aptarti, kaip gi tą didžiausią reikšmę gauti. Manau, visi greitai suprastų, kad dalinti reikia iš mažiausio skaičiaus – t. y. iš 1, o skaitiklyje rašyti kiek galima didesnius – 9 ar 10. Jei vienuodu, tai gautųsi 20, jei skirtingus – tai tik 19. Abu atsakymai geri, tik atitinka kiek kitokį sąlygos supratimą. Tačiau VBE metu diskusija negalima, tad abiturientams tenka spęsti kiek kitą „problemą“: kaip tie užduoties sudarytojai galvojo – jei raidės skirtingos, tai ir tie skaičiai skirtingi ar ne? Gera dilema (jos kaina – 2 taškai – kažkam gali būti „auksiniai“), – tik kiek joje matematikos ir ar egzamino metu ją spręsti?

Aišku, žiūrint iš formaliosios matematikos pusės, teisingas atsakymas 20, tie skaičiai gali būti ir lygūs. Bet... jei jau šiame uždaviniuke matematikos kalbą taip griežtai suprasime, tai būkime nuoseklūs ir laikykimės šios pozicijos ir kituose uždaviniuose. Tačiau tokiu atveju, pavyzdžiui, „nuplauks į pievas“ 2 uždavinukas – jame pasirinkimui pateikiami tikrai daugiau nei vienas teisingas atsakymas, nors instrukcija teigia: *Kiekvienas šios dalies uždavinys turi tik vieną teisingą atsakymą.* Ir prie 5-ojo – ar gali piramidė turėti daugiau nei vieną viršūnę? – galima „kabinėtis“. Jau nežinau, kaip suprasti 29 uždavinį – *Šeši darbuotojai gavo dovanų 6 bilietus į teatrą, keturiuose iš jų vietos buvo nurodytos pirmoje eilėje. Darbuotojai dalijasi bilietus atsitiktinai juos traukdam. Kokia tikimybė, kad dviejų iš pirmų trijų*

ištrauktų bilietų vietos bus pirmoje eilėje? Apie keturis bilietus pasakytą, bet kur dar du – neaišku, – tad gal vienas iš jų irgi pirmoje eilėje? O apie tuos du pirmus iš trijų ištrauktų: jei visi trys bus pirmoje eilėje (sąlyga tokiu atveju lyg ir patenkinta – du tikrai pirmoje eilėje), – tai gerai ar blogai? Koks atsakymas teisingiausias? Juk šiuose uždaviniuose abituriento pateiktas sprendimas nėra vertinamas, o sutikrinamas tik jo parašytas atsakymas: sutampa su užduoties sudarytojų pateiktu – du taškai, nesutampa – nuliukas... Ne matematika, o tikra loterija: nagi atspėk, kandidate, kaip mes galvojome? Oi, koks liūdnas vaizdelis...

Taigi šių metų matematikos užduotis mažai kuo nustebino (jai tiktų tradicinė matematikų naudojama santrumpa po teoremos įrodymo: QED (lot. *quod erat demonstrandum* – „ką ir reikėjo įrodyti“): kaip ir buvo laukta, liko neaišku, ką tokia užduotis „pamatavo“. Kokių matematikos žinių ir gebėjimų poreikį ji pabrėžė dabartiniais vienuoliktokams? Reikia tik tikėtis, kad neišlaikysiu jų nebus labai daug. Kažkas pagal šio egzamino rezultatus pateks į ekonomikos ar teisės fakultetus, kažkam bus pasiūlyta tapti matematikos mokytoju. Bet mąstykime filosofškai – gyvenime juk tiek daug atsitiktinumų...

Ir pabaigai – man labai patiko tas matematikos užduotyje 48 (keturiasdešimt aštuonis!) kartus pakartotas užrašas – **RIBOTO**

**Jau dešimtmetis, kaip galiu sakyti – esu nepriklausomas švietimo konsultantas. Per tą laiką dirbau daugiau nei dvidešimtyje įvairių pasaulio šalių, mačiau tikrai daug švietimo reformų. Gal todėl ir į Lietuvos švietimo sistemos kaitos viršūnę žiūriu truputį iš šono. Pirmiausia stengiuosi aiškintis ne kaip jie vyksta, bet suprasti, kur jie mus nuves, kokios buvo jų priežastys ir tikslai. Juk daugeliu atvejų kaitos žingsniai užgožia, pasidaro daug svarbesni už patį kelionės tikslą.*

Tad noriu su „Dialogo“ skaitytojais pasidalyti savo įžvalgomis apie įvairius Lietuvos švietimo sistemos aspektus, kartais – netikėtus, kartais – kasdieninius, ne tikėdamasis skaitytojų nustebinti, bet kviesdamas susimąstyti.

NAUDOJIMO (iki teisėtai atskleidžiant vokus, kuriuose yra valstybinio brandos egzamino uždavinių ar jos dalies turinys). Kam gi jis skirtas? Juk abiturientai tą užduotį egzamino metu skaitė **teisėtai**, t. y. tas „riboto naudojimo“ reikalavimas jiems nebuvo taikomas. Skaitydamas užduotį po egzamino internete lyg taip pat nieko blogo nedarau. Bet šiek tiek baugu... Te visi žino: NEC paslaptis amžinai saugo!

P. S. Noriu aplenksti skaitytoją, kuris paskaitęs šią įžvalgą pasakys: vėl tik kritikuoja, – o kodėl pats geros matematikos užduoties nepasisiūle sudaryti? Esu matematikas, o ne alchemikas. Tad šiek tiek suprasdamas ir matematiką, ir testų teorijos pagrindus, žinau – korektiškos egzamino užduoties pagal tuos „kriterinius“ reikalavimus abiem (bendrajam ir išplėstiniam) kursams, su tokiais taškų-balų vertinimo lentelėmis sukurti nei teoriškai, nei praktiškai neįmanoma. Tad tie, kurie užduotį sudarė, buvo tikrai drąsūs žmonės (apie jų matematikos ir testavimo praktikos supratimą nerašysiu). O abiturientus galiu tik užjausti – jiems drąsos dar daug prireiks... Juk egzaminų sesija tik įsibėgėja!

Interaktyvus forumas „Socialiniai tinklai“

Klaipėdos „Aukuro“ gimnazijoje buvo rengtas tiesioginis interaktyvus forumas „Socialiniai tinklai“, skirtas gimnazijos bendruomenei. Forumas rengtas per Google+ Hangout prieigą, o kad jis būtų saugus, jungtis galėjo tik kviešti žmonės. Į tiesioginį eterį iš atskirų kabinetų prisijungė gimnazijos administracija, gimnazijos psichologė, socialinė pedagogė, mama, konkrečių klasių gimnazistai, mokytojai, policijos ir švietimo informacinių technologijų centro atstovės.

Tai buvo pirmas virtualus forumas gimnazijoje, konkurso „Saugus internete“ tąsa. Jame gvildentos ne tik socialinių tinklų grėsmės, bet akcentuoti ir teigiami jų aspektai. Psichologei uždavus mokiniui paprastą klausimą, ar jis naudingai leidžia laiką socialiniuose tinkluose, iškilo kitas klausimas: ką reiškia „naudingai“? Būtent ta tema – ką daryti, kad socialiniai tinklai būtų naudinti, o ne žalingi, – ir buvo diskutuota.

■ **Forumo dalyviai – socialinė pedagogė R.Norvydienė, policijos atstovė A.Golikova, mokytoja J.Navickienė, mama L.Baukienė, psichologė D.Liutikaitė, III klasės gimnazistas D.Budrys.**

Po interaktyvaus susitikimo apie saugų ir naudingą naudojimąsi internetu bei socialiniais tinklais kalbėtasi klasėse. Smagu, jog pokalbių metu išryškėjo sąmoningas, atsakingas jaunimo požiūris. Gimnazistai akcentavo, jog negalima teigti, kad socialiniai tinklai, pvz., Facebookas, yra tik blogis, kuriame klesti patyčios, įžeidinėjimai, banalus ir netinkamas turinys. Viskas priklauso nuo pačių naudotojų publikacijų, komentarų, atsakingų veiksmų

pastebėjus netinkamą turinį. Tiesa, ne vienas forumo dalyvis sau ir kitiems pripažino, jog per daug laiko socialiniuose tinkluose praleidžia nenaudingai, bet drauge išreiškė norą savo įpročius keisti: siekti, kad jų internete praleidžiamas laikas būtų kokybiškesnis, informatyvesnis, naudingesnis, dar sąmoningesnis.

Laima KAUPIENĖ,
Jolita NAVICKIENĖ,
konkurso „Saugus internete“ mokytojos koordinatorės

ATGARSIAI

Svarbiausia, kad „kinderis“ netaptų nemalonių siurprizu

Kęstutis JUKNIS,

LPS „Sandrauga“ pirmininkas

Lietuvos profesinę sąjungą „Sandrauga“ nustebino „Dialoge“ (2013 06 06, Nr. 23) paskelbta informacija apie neva Kaune vykstančias derybas dėl kolektyvinės teritorinės sutarties, kurias inicijavo Lietuvos švietimo profesinė sąjunga (LŠPS).

Neabejojame, kad vienyti visas švietimo darbuotojų profesines sąjungas teritoriniu lygmeniu ir skatinti socialinį dialogą yra pagrįstas užmojis. Tačiau iškilo klausimas, kada ir dėl kokių priežasčių LŠPS nusprendė, kad tai ji, jungianti tik keletą mokyklų, yra ta vienintelė atstovaujanti švietimo įstaigoms Kaune. Ar realu šiai profesinei sąjungai vienai atstovauti tokiu mastu? Ir kokie socialinio dialogo lygio tikėtis?

LPS „Sandrauga“ vienija didžiąją dalį švietimo bei ugdymo įstaigų, aktyviai atstovauja švietimo įstaigų darbuotojų interesams bei atkakliu darbu pasiekia efektyvių ir konkrečių rezultatų. Manome, kad svarbiausias bet kokios profsąjungos bruožas, nesvarbu, koku lygmeniu ji veikia, – racionalumas, todėl vien į deklaracijomis grįstą susitarimą LPS „Sandrauga“ žiūri kritiškai.

Nesinorėtų stebėti socialinio dialogo spektaklio, todėl tikimės, kad idėja kurti teritorinę kolektyvinę sutartį nebus tik pigios reklamos dalis, bet atneš konkrečių rezultatų.

Sakoma: „Savimeilė ir godumas, kurie sukasi tikrai apie savo pačių naudą, tiek pat negali padaryti mūsų laimingų, kaip ir kviečiai negali išaugti iš dagilių sėklos.“ Kas slypi po pateikta idėja ir kokios „sėklos“ iš tikrųjų bus daiginamos, lai lieka kiekvieno „mažančiojo“ asmeniniam pamąstymui.

KLAUSIATE ATSAKOME

Ar nepažeidžia direktorius priėmimo į darbą apribojimų?

Bemaž visos mūsų mokyklos valytojos – direktorės giminės. Ar nepažeidžia ji įstatimuose numatytų priėmimo į darbą apribojimų?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 97 str. 2 dalimi, draudžiama eiti tarnautojų pareigas vienoje valstybės ir savivaldybės institucijoje bei valstybės ar savivaldybės įmonėje asmenims, kuriuos sieja artimi giminystės ar svainystės ryšiai (tėvai, įtėviai, broliai, seserys ir jų vaikai, seneliai, sutuoktiniai, vaikai, įvaikiai, jų sutuoktiniai ir jų vaikai, taip pat sutuoktinių tėvai, broliai, seserys ir jų vaikai), jeigu jų tarnyba kartu yra susijusi su vieno iš jų tiesioginiu pavaldumu kitam arba su vieno teise kontroliuoti kitą. Išimtis iš šios taisyklės gali nustatyti Vyriausybė.

Pažymėtina, kad DK 97 straipsnyje numatytos nuostatos taikytinos tik tada, kai yra visos jame numatytos sąlygos. Pirmą, draudžianti nuostata taikoma tik tiems darbuotojams, kurie priklauso tarnautojų, o ne darbuotojų ar aptarnaujančio personalo kategorijai. Antra, tarnautojų tarnyba vienoje organizacijoje turi būti susijusi su vieno iš jų tiesioginiu pavaldumu kitam arba vieno teise kontroliuoti kitą. Trečia, dirbti vienoje organizacijoje ir eiti DK 97 str. 2 dalyje nurodytas pareigas draudžiama ne apskritai bet kokiems giminaičiams, o tik artimiesiems, kurie išvardyti šioje normoje.

Todėl teigtina, kad DK 97 str. 2 dalyje nustatyti apribojimai taikytini tik darbuotojams, priskirtiems tarnautojų kategorijai. Šiame straipsnyje numatyti apribojimai netaikytini darbuotojams, nepriskirtiems tarnautojų kategorijai, taip pat aptarnaujančiajam personalui, tarp jų ir valytojoms.

Grįžo prapuolęs ir todėl atleistas darbuotojas. Kaip elgtis darbdaviui?

Mokytoja išėjo atostogų, tačiau joms pasibaigus negrįžo į darbą ir neperspėjo mokyklos vadovų. Direktorius dėl pravaikštos mokytoją atleido iš darbo ir priėmė kitą pedagogę. Atleistoji mokytoja netrukus grįžo ir pateikė dokumentus, kad užsienyje buvo patekusi į avariją, gulėjo ligoninėje ir apie tai negalėjo pranešti darbdaviui. Kaip elgtis direktoriui?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 131 str. 1 dalies 1 punktu, draudžiama įspėti apie darbo sutarties nutraukimą ir atleisti iš darbo darbuotoją laikino nedarbingumo laikotarpiu, taip pat jo atostogų metu, išskyrus DK 136 str. 1 dalyje nustatytus atvejus.

Pagal šią įstatymo normą draudžiama atleisti darbuotoją iš darbo laikinojo nedarbingumo laikotarpiu bet kuriuo DK nustatytu darbo sutarties nutraukimo pagrindu, tarp jų ir dėl šiurkštaus darbo pareigų pažeidimo (DK 235 str.). Lietuvos Aukščiausiasis Teismas bylos Nr. 3K-3-93/2006 (2006 02 06) nutartyje yra išaiškinęs, jog, darbdaviui pažeidus įstatyme (DK 131 str. 1 d. 1 p.) nustatytą draudžiamąją normą, tokios normos pažeidimas reiškia įstatymų nustatytos tvarkos pažeidimą ta prasme, kad nepriklausomai nuo atleidimo iš darbo pagrindo teisėtumo ar neteisėtumo darbuotoją teismas grąžina į darbą (DK 300 str. 3 d.).

Kadangi šiuo teisiniu precedentu ginama darbuotojo teisė, mokyklos direktorius turėtų panaikinti savo sprendimą ir grąžinti mokytoją į darbą.

Kiek laiko dirbti švenčių išvakarėse?

Mokykloje dirbu sekretore ne visą darbo dieną (pusę etato). Ar aš turiu teisę švenčių išvakarėse dirbti trumpiau?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 153 str. 1 dalimi, švenčių dienų išvakarėse darbo dienos trukmė sutrumpinama viena valanda, išskyrus sutrumpintą darbo laiką dirbančius darbuotojus.

Pažymėtina, kad sutrumpintas darbo laikas ir darbas ne visą darbo dieną yra skirtingi darbo režimai. DK 145 str. reglamentuoja, kad sutrumpintas darbo laikas nustatomas asmenims iki aštuoniolikos metų – pagal Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo nuostatas; asmenims, dirbantiems darbo aplinkoje, kurioje įvertinus riziką nustatyta, kad sveikatai kenksmingų veiksmų dydžiai viršija darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų leistinus dydžius (kiekius) ir kai techninėmis ar kitomis priemonėmis jų kiekio darbo aplinkoje sumažinti iki sveikatai nekenksmingų dydžių neįmanoma, darbo laikas nustatomas atsižvelgiant į darbo aplinką, bet ne ilgesnis kaip trisdešimt šešios valandos per savaitę. Konkreti darbuotojų, dirbančių tokioje darbo aplinkoje, kasdienė ir savaitės darbo laiko trukmė nustatoma įvertinant darbo aplinkos tyrimo rezultatus, vadovaujantis Vyriausybės patvirtintais sutrumpinto darbo laiko trukmės nustatymo pagal darbo aplinkos veiksmus kriterijais ir tvarka; asmenims, dirbantiems naktį. Darbuotojų, kurių darbo pobūdis yra susijęs su didesne protine, emocine įtampa, darbo laiko sutrumpinimo tvarką nustato Vyriausybė.

Atvejai, kai nustatomas ne visas darbo laikas, įtvirtinti DK 146 str. 1 dalyje: darbuotojo ir darbdavio susitarimu, darbuotojo reikalavimu dėl jo sveikatos būklės pagal sveikatos įstaigos išvadą ir pan.

DK 146 str. 3 dalis, be kita ko, nurodo, kad darbas ne viso darbo laiko sąlygomis neapriboja darbuotojo darbo teisių, palyginti su darbuotojais, kurie dirba tokį patį ar lygiavertį darbą viso darbo laiko sąlygomis, atsižvelgiant į darbo stažą, kvalifikaciją ir kitas aplinkybes. Tik darbas apmokamas proporcingai dirbtam laikui arba atliktam darbui.

Todėl, nepaisant to, kad 153 str. 1 dalis ir nereglamentuoja, ar ne visą darbo laiką dirbantiems darbuotojams švenčių išvakarėse darbo dienos trukmė yra trumpinama, manytina, kad šiemis darbuotojams švenčių išvakarėse darbo dienos trukmė turėtų būti sutrumpinama ir trumpinama būtent tiek, kiek tai numato DK 153 str. 1 dalis, t. y. viena valanda.

Parengė Vytautas STRAZDAS

AKTUALU

D.Grybauskaitė: Lietuva virsta neeilinių gebėjimų šalimi

„Po daugybės mums tekusių išbandymų mus vėl lydi sėkmė. Šiomet Lietuvos vardas ne kartą skambėjo tarp Europos geriausiųjų – ekonomikos, sporto, inovacijų, investicijų ir kitose srityse. Europa ir pasaulis įvertino mūsų žmonių pastangas. Mažutė Lietuva virsta neeilinių gebėjimų šalimi...“ – štai taip optimistiškai antradienį (06 11) Seime skaitydama metinį pranešimą kalbėjo Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė.

Savo ketvirtajame tradiciniame metiniame pranešime šalies vadovė apžvelgė padėtį Lietuvoje ir Lietuvos padėtį pasaulyje, įvairius šalies vidaus ir užsienio politikos aspektus. Startavo D.Grybauskaitė ypač pozityviai, kaip antai Prezidentė paminėjo, jog:

✓ „Lietuva šiandien pasitiki ir tarptautinės rinkos, ir tarptautinės institucijos. Mūsų ekonomikai prognozuojamas didžiausias augimas Europos Sąjungoje“;

✓ „Kas penktas šalies gyventojas turi aukštąjį išsilavinimą, daugiau nei 78 procentai moka vieną ar daugiau užsienio kalbų. Būtent tokia darbo jėga šiandien yra progreso garantas“;

✓ „Šiomet Lietuva Europos Sąjungos inovacijų švieslenteje vienintelė pripažinta padariusi pažangą. Pirmą kartą iš „kuklių novatorių“ grupės persikėlė prie „vidutinių novatorių“. Lietuvos pažanga inovacijų diegimo srityje įvertinta kaip viena didžiausių bendrijoje. Aukštųjų technologijų įmonės sulaukia ir daugiausia investicijų“;

✓ „Mūsų rinka ir finansinė sistema pasitikima“;

✓ „Ekonominė ir finansinė situacija šalyje stabili“ ir t. t.

Greta šių džiugių ir viltingų padėties įvertinimų D.Grybauskaitė išsakė ir atviros valdžios kritikos. „Lietuvos žmonės gali daug. Tačiau mūsų pažangos stabdžiu tampa riboti valdžios gebėjimai. Neatidėliotinos svarbos klausimams turi rasti greiti sprendimai. Politinės valios stoka, sudėtingas sprendimų priėmimo mechanizmas, negebėjimas operatyviai reaguoti, laiko gaišimas darbo grupėse gali būti labai nuostolingi ir net pragaištingi valstybei“, – kalbėjo šalies vadovė.

Prezidentė atkreipė dėmesį ir į tai, kad ne ES pinigai kalti dėl to, kaip ir kam šalis geba juos panaudoti ar išleisti: „Europiniai pinigai atveria platesnes galimybes, tačiau paversti juos žmonių gerove galime tik mes patys. Jeigu išleisd 20 milijonų litų Bendrojo pagalbos centro 112 plėtrai liekame kurti žmogaus pagalbos šauksmui – Briuselis čia niekuo dėtas...“

Švietimo išskirtiniu dėmesiu šalies vadovė šiuosyk nepagerbė – jo klausimus savo pranešime Prezidentė kliudė tik netiesiogiai, įpindama į kitus kontekstus.

„Mūsų ekonomikos, pramonės ir žemės ūkio konkurencingumą lems informacinių technologijų plėtra. Todėl būtina investuoti į žmonių gebėjimus. Neturime gausių gamtos išteklių, bet didžiuojamės išsilavinusia visuomene, aukštos kvalifikacijos specialistais, kurie reikalingi inovacijomis, originaliais sprendimais ir žiniomis grįstiems verslams plėtoti“, – dėstė D.Grybauskaitė.

Apie lietuvių kalbos ir literatūros egzaminą (tiesa, tik vieną jo aspektą) ir lietuviškų mokyklų Lenkijoje situaciją šalies vadovė užsiminė kalbėdama apie energetiką bei ragindama „ties ekonominės naudos formulėmis ir kainų skaičiuokle“ užstrigusius politikus nenuieiti valstybei pragaištingu vienadienės naudos takeliu. „Kaip valdančiosios koalicijos politinių susitarimų įkaite jau tampa lietuvių kalba. Kontraversiškas lietuvių kalbos egzaminas perauga ir į kitus šalių skaldančius reikavimus. O tuo pat metu už Lietuvos sienų uždarinėjamos lietuviškos mokyklos“, – kalbėjo D.Grybauskaitė.

Pasak Prezidentės, turi keistis požiūris į informacijos kokybę bei informacinę saugumą: beje, būtent šiame kontekste D.Grybauskaitė suformulavo ir misiją mokytojams, užsiminė apie svetimų mokymo programų bei gaivinamos nostalgijos sovietmečiui grėsmes. „Žmonės negali jaustis saugūs, nežinodami, kas vyksta valstybėje, kokie sprendimai ir kodėl pateikiami. Tik suprasdami tikruosius motyvus, jų reikšmę ir pasekmes, galime priimti Lietuvai geriausius, o ne kažkieno primestus sprendimus.“

Po 130 metų Lietuvos žiniasklaidai vėl tenka Jono Basanavičiaus aušrininkų misija, o šalies mokytojams – Meilės Lukšienės laikmečio iššūkiai – ugdyti pilietišką, savarankiškai mąstantį, gimtąją kalbą, papročius ir Tėvynės istoriją gerbiančią žmogų.

Suklaidinta ir supriešta tauta lengviau manipuliuoti, nes ji nepastebi tyliųjų grėsmių.

Tokioje terpėje greitai daugėja Lietuvą menkinančių ir tautos mąstymą keičiančių projektų. Į mūsų valstybės gyvenimą tyliai keliai skinasi svetimos mokymo programos, kurstoma tautinė nesantaika, gaivinama nostalgija sovietmečiui, perperkami mūsų menų ir teatrų festivaliai, sporto komandos, talentingi šalies studentai.

Kultūros ir švietimo svarbą stipriant savo valstybės galias puikiai supranta mūsų nedraugai ir negaili tam nei žmonių, nei pinigų. Privalome tai suprasti ir mes.

Nemokami koncertai nutildo lietuviškas dainas. O ten, kur nutyla mūsų dainos, gali greitai sumažėti ir Lietuvos...“

Tai tiek apie švietimą Prezidentės 2013-ųjų metiniame pranešime.

„Dialogo“ inf.

Solidarumas

Krėvės novelėje „Pas dangaus vartus“ raganiumi laikytas Kazys Gugis ne tik pats atkakliai įsiprašo į dangų, bet įsitempia ir dievobaimingai, Žemėje jį menkinusį ir peikusį Joną Kukį. Kažin ar Butkevičius tiek vargtų dėl Kubiliaus?

Kęstutis MILIAUSKAS

Kodėl reikėtų moksleivius supažindinti su matematika? (III)

▷ Pabaiga. Pradžia – Nr. 21, 23

Habil. dr. Rimas NORVAIŠA

DIDAKTINĖ MATEMATIKOS TRANSFORMACIJA – naujos matematikos taikymo srities objektas

• Skaičių tiesė trupmenoms – tas pats, kas penki pirštai natūraliesiems skaičiams

Iš šiuolaikinės matematikos ir mokyklinės matematikos aptarimo („Dialogas“, Nr. 23 – red. pastaba) matyti, kad tai yra dvi skirtingos veiklos. Norint jas susieti, būtina keisti nusistovėjusius stereotipus. Matematikų bendruomenė turėtų atsisaikyti požiūrio, kad mokyklinės matematikos problemos nėra vertos jų dėmesio dėl savo paprastumo. Savo ruožtu edukologų bendruomenė galėtų suabejoti edukologijos mokslo galimybėmis spręsti mokyklinės matematikos problemas.

Maždaug prieš 15 metų amerikiečių matematikas Hung-Hsi Wu pasiūlė matematiškai nepriekaištingą ir mokyklai tinkamą trupmenų apibūdinimo būdą. Trupmenos sąvoką jis susiejo su geometrinės tiesės tašku ir parodė, kad visos trupmenų savybės ir veiksmai su trupmenomis paaiškinami tokia skaičiaus samprata. Būtent šių savybių trūksta mokykloje naudojamai trupmenos sampratai. Taip apibrėžta trupmena turi racionaliojo skaičiaus vienas savybę, o tai įgalina matematiškai korektiškai apibrėžti aritmetikos veiksmus su trupmenomis. Dar daugiau, ta pati idėja

tinka mokyklinėje matematikoje apibrėžti realiuosius skaičius, kiekvieną iš jų tapatinant su atitinkamu tašku ant geometrinės tiesės. Tokiu būdu abstrakti aritmetikos sąvoka susiejama su santykinai paprastesniu geometrijos objektu. Skaičių tiesė trupmenoms tampa tuo pačiu, kas penki pirštai yra natūraliesiems skaičiams.

Hung-Hsi Wu darbo rezultatas yra vertintinas kaip supaprastintas, bet šiuolaikinės matematikos požiūriu logiškai tikslus aritmetikos variantas. Jo knyga *Understanding Numbers in Elementary School Mathematics* (AMS, USA, 2011) skirta matematikos mokytojams.

Prieš naudojant šį metodą mokykloje, reikalingas didaktinis paruošimas. Pats metodas yra šiuolaikinės matematikos didaktinės transformacijos pavyzdys.

• Trys matematikos didaktikos klausimai

Matematikos didaktinė transformacija nėra tas pats, kas didaktika.

Matematikos didaktika yra socialinis mokslas, kurio objektas – matematikos mokymo ir mokymosi procesas įvairių tipų ir lygių mokyklose. Matematikos didaktika kelia sau uždavinius atsakyti į klausimus¹:

- kokie turėtų būti šiandienos matematikos mokymo tikslai bei principai;
- koks turėtų būti matematikos mokymo turinys bei jo mokymo struktūra;
- kokios technologijos pajėgios užtikrinti mokymo ir mokymosi kokybę, atliepiančią visuomenės poreikius.

Be abejonės, visi trys klausimai yra fundamentalūs. Vienaip ar kitaip jie susiję su matematika, jos istorija ir filosofija, psichologija, neuromokslu, filosofija, semiotika ir kitomis žinių sritimis. Abejonių kelia, ar socialinis mokslas pajėgus vienas atsakyti į visus šiuos tris klausimus.

Kas galėtų paneigti, kad matematikos didaktikos atsakymų į šiuos tris klausimus pasekmė yra laike įstrigęs matematikos mokymas?

• Matematikos mokymas – mokslų ir studijų klasifikacijos užribyje

Matematikos didaktinė transformacija galėtų būti matematikos taikymo užduo-

tis. Šiuolaikinės matematikos žinioms reikėtų suteikti tokią formą, kuri būtų suprantama matematikos mokytojams, moksleiviams ir visuomenei. Siekiant, kad supaprastintoje matematikos žinių formoje išliktų samprotavimų loginis tikslumas, būtinas aktyvus matematikų bendruomenės įsikišimas. Norint supaprastinti, bet tiksliai išreikšti šiuolaikinės matematikos požiūrį į elementariosios matematikos objektus, reikalinga aukšta matematinė branda. Tokia branda paprastai atsiranda ilgą laiką atliekant matematikos tyrimus. Tokią matematikos taikymo sritį Hung-Hsi Wu siūlo vadinti *matematikos inžinerija*².

Matematikos inžinerija turėtų būti svarbiausia studijų sritis ruošiant matematikos mokytojus. Tokios srities įsisavinimas yra neįmanomas be gilių matematikos studijų. Tačiau dabartinės Švietimo ir mokslo ministerijos politikos dėka matematikos mokytojų ruošimas VU ir LEU tapo socialinių mokslų prerogatyva. Pavyzdžiui, VU studijų programa „Matematikos ir informatikos mokymas“ 2010 m. buvo perregistruota į Socialinių mokslų srities Pedagogikos kryptį. Šios programos vykdytojai pripažįsta, kad sprendimas buvo priimtas labai nenoromis ir nulemtas ministerijos finansinių svertų.

Dar daugiau, mūsų mokslo politika yra sukūrusi tokias sąlygas, kurios nemotyvuoja mokslininkų dalyvavimo švietėjiškoje veikloje. Pavyzdžiui, mokslo institucijos finansuojamos tik už vadinamąją „mokslinę produkciją“. Nors mokslo institucijų ataskaitose yra su mokslo populiarinimu susijusių klausimų, praktiškai ši veikla yra nuostolinga institucijai. „Mokslinės produkcijos“ kiekybinis reikalavimas dominuoja atestuojant mokslininkų veiklą. Nors atestacijos nuostatai leidžia institucijoms savo nuožiūra praplėsti teigiamai vertinamų veiklų sąrašą, jos nesuinteresuotos to daryti dėl finansinių svertų.

Dėl šių ir daugelio kitų švietimo ir mokslo politikos aplinkybių matematikos inžinerijos vystymas, o tuo pačiu ir kokybiškas matematikos mokytojų ruošimas, yra labai apsunkinti.

¹ V. Sičiūnienė. Matematikos didaktika. VPU leidykla, 2010.

² H.-H.Wu. How mathematicians can contribute to K-12 mathematics education. Proceedings of International Congress of Mathematicians, Madrid 2006, Volume III, European Mathematical Society, Zürich, 2006, 1676–1688.

³ R.S.Siegler ir kiti. Early Predictors of High Schools Mathematics Achievement. Psychological Science, 2012, June 14.

• Matematikos mokymas ir šiuolaikinės technologijos

Kitas matematikos mokymą veikiantis šaltinis yra technologijų pažanga. Dalis žmonių mano, kad matematikos mokymo problema galėtų išspręsti šiuolaikinės technologijos. Jų teigimu, didžioji mokyklinės matematikos turinio dalis niekada nebus reikalinga gyvenime, nes šiuolaikinės technologijos gali daug geriau už žmogų atlikti aritmetines procedūras. Aktyvus šio požiūrio populiarintojas Conradas Wolframas (gerai žinomas kompiuterinės programos *Mathematica* autoriaus Stepheno Wolframo brolis) teigia, kad vietoj aritmetikos procedūrų moksleivius pakanka mokyti kurti kompiuterines programas.

Šiuolaikinių technologijų entuziastų požiūris remiasi prielaida, kad matematinis abstrakcijų pasaulis pasiekiamas tiesiogiai be nuoseklaus paprastesnių sąvokų įsisavinimo. Šią prielaidą paneigia *Carnegie Mellon* universiteto profesoriaus R.S.Sieglerio vadovaujamos mokslininkų grupės tyrimo rezultatai³.

Mokslininkai tyrė dvi moksleivių grupes: vieną jų sudarė amerikiečių, o kitą – Anglijos moksleiviai. Buvo tiriama šių moksleivių matematikos žinios jiems būnant 10-ies ir 16-os metų amžiaus. 2012 m. birželį paskelbti rezultatai rodo, kad vidurinio mokslo algebros žinias lemia trupmenų ir sveikųjų skaičių dalybos žinios.

Šios pastabos nereikšmia, kad šiuolaikinės technologijos negali padėti matematikos mokymui. Problema yra tik technologijų ir jų kuriamos ekonominės naudos sureikšminimas, lyginant su žinių įgijimu ir jų reikšme tinkamai naudojantis technologinėmis priemonėmis. Technologijų kuriamos galimybės neturėtų eliminuoti nuoseklaus matematikos mokymo.

Moksleivius reikia supažindinti su matematika, nes ji išplečia suvokiamos realybės ribas. Realioje tampa ne tik jutimais užčiuopiamas vaizdas, bet ir protu suvokiamas abstrakcijų pasaulis. Kiek šis pasaulis mums, lietuviams, bus prieinamas, priklauso nuo mūsų mokyklinės matematikos kokybės.

EGZAMINAI

Birželio 5 d. Lietuvos abiturientai laikė matematikos valstybinį brandos egzaminą (MVBE). Kai kas jo užduotį vertina kaip labai lengvą (pvz., KTUG direktorius B.Burgis), kai kas – kaip lengvą, bet vietomis „suktą“, kai kas – kaip labai sunkią. Klausimų apie šią MVBE užduotį sulaukė ir straipsnio „Kodėl reikėtų moksleivius supažindinti su matematika? (II)“ autorius R.Norvaiša (www.dialogas.com). Siūlome kelis matematiko komentarus šia aktualia tema.

MVBE užduoties komentaras

Matematikos mokytoja: „Straipsnio autoriui. Gal galėtumėte pakomentuoti šių metų matematikos VBE užduotį? Ypač 15, 24 ir 29 uždavinius. Ačiū.“

Rimas Norvaiša: „Dabar galėčiau pakomentuoti tik nurodytus uždavinius. Apibendrinančių išvadų apie šių metų matematikos VBE negaliu daryti, nes nesigilinau. Bet būtų įdomu rimtai panagrinėti visus užduotis.“

15 užduotis. Duota, kad a, b ir c yra aibės $\{1, 2, \dots, 10\}$ elementai. Naudojant tvarkos tarp trupmenų savybes, reikškinys $(a+b)/c$ didžiausią reikšmę įgyja, kai $a=b=10$ ir $c=1$.

24 užduotis. Tegul x yra 20% druskos tirpalo kiekis, kurį galime įpilti į indą. Tada x yra bet kuris skaičius iš intervalo $[0,3]$. Reikia paskaičiuoti, kokią dalį (procentais) sudaro $0,3+0,2x$ druskos $2+x$ l talpos tirpale.

Jei neklystu, tai bus $20-10/(2+x)\%$. Ši funkcija didžiausią reikšmę 18% įgyja, kai $x=3$.

29 užduotis. Matyt, šį uždavinį galima interpretuoti kaip dviejų rūšių rutulių traukimą iš urnos be grąžinimo (bet sąlyga aiškiai to nenurodo). Tegul A_1, A_2, A_3 yra įvykiai, kad 1-u, 2-u, 3-u, atitinkamai, bandymu bus ištrauktas bilietas pirmoje eilėje. Reikalingą įvykį sudaro trys nesutaikomi įvykiai $A_1A_2(\text{ne}A_3)$, $A_1(\text{ne}A_2)A_3$, $(\text{ne}A_1)A_2A_3$.

Reikia suskaičiuoti šių įvykių tikimybes. Pirmoji tikimybė $P(A_1A_2(\text{ne}A_3))=P(A_1)P(A_2|A_1)P(\text{ne}A_3|A_1A_2)=(4/6)(3/5)(1/2)=1/5$ ir t. t. Sustatome ir gauname atsakymą.“

Suinteresuota: „15 užduotis. Bet a ir b – tai ne tie patys skaičiai? Kodėl įvardyta skirtingomis raidėmis?“

Rimas Norvaiša: „Atsakau į klausimą.“

15 užduotyje teigiama, kad a, b, c yra simboliai ir kiekvienas iš jų žymi aibės $\{1, 2, \dots, 10\}$ elementą. Tai reiškia, kad a ir b gali žymėti tą patį elementą. Lygiai taip pat suprantama, kai sakoma, kad m/n yra trupmena, m yra sveikasis skaičius ir n yra natūralusis skaičius. Atskiru atveju m ir n gali būti tas pats skaičius, nors raidės m ir n skirtingos.

Tai, ką pasakiau, yra tam tikras matematinės kalbos paaiškinimas. Ši kalba atspindi gilesnius matematikos dalykus. Šiuo atveju matematinio objekto (skaičiaus) ir matematinio objekto vardo sampratas. Manau, kad mokyklinėje matematikoje šie dalykai nėra pakankamai paaiškinami. Vaizdžiai kalbant, vaikai mokosi matematikos kalbos pagal jos vartojimo praktiką. Panašiai būtų, jei mokantis lietuvių kalbą nebūtų aiškinama jos gramatika.“

Atvykau, pamačiau, išbandžiau

Dana DOVYDAITYTĖ

Kai Valstybinis turizmo departamentas mus, žurnalistus ir turizmo firmų darbuotojus, pakvietė pasidairyti, ką įdomaus turizmo srityje gali pasiūlyti Žemaitijos regionas, pamąsčiau: bus puiki proga susipažinti su edukacinėmis programomis – jos pastaruoju metu Lietuvoje tampa vis populiareesnės. Tiek muziejai, tiek nacionaliniai parkai, tiek vietos bendruomenės dabar stengiasi ne vien papasakoti, kas pas juos yra išskirtinio, bet ir pasiūlo atvykusiesiems patiems išmėginti savo jėgas atitinkamoje veiklos srityje, šio bei to išmokti. Ir tai puiku, juolab kad atėjusi vasara ragina tiek moksleivius, tiek pedagogus rinktis turiningą poilsį.

Kvapniųjų arbatų paslaptys

Birželis – žolynų augimo laikas, taigi Raseinių rajono Betygalos miestelio moterims – pats darbmetis. Skuba jos į Dubysos lankas, prie piliakalnių, į Vaškutės daubų pievas ir į kitas vaistažolių vešėjimo vietas šviežiais žolynėliais papildyti turimų arbatos atsargų.

Ar gali būti skanesnis gėrimas už tą, kuris išvirtas iš savo tėviškės laukuose surinktų ir sudžiovintų augalėlių? Juo labiau kad arbatos gėrimo tradicijos jau tvirtai įėjo į betygaliečių gyvenimą – ir per vietos bendruomenės narių susibūrimus, ir svečiams atvykus vaišių stalas pirmiausia pakvimpa garuojančių žolelių aromatu. Pririnktų per vasarą žolynų užtenka visiems metams, iki naujojo derliaus, juolab kad vaistažolės yra ir kur džiovinti, ir kur saugoti. Antrame bendruomenės namų aukšte tam skirtas specialus didelis kambarys. Su pilnomis pintinėmis žolynų iš laukų grįžusios moterys čia pat išrūšiuoja nuostabų aromatą skleidžiančius pundelius; vėliau jau išdžiūvusius raudonėlius, kmynus, mėtus, čiobrelius, jonažoles, liepžiedžius, žemuogių lapelius su uogytėmis sudeda į drobinius maišelius su užrašais. Tuos

maišelius ilgais rudens ir žiemos vakarais pačios siuva ir siuvinėja, net Betygalos herbu išdabindamos.

„Tačiau svarbiausia turbūt tai, kad arbatos gėrimo tradicijas bandome diegti jaunimui, – sakė moterys. – Norime, kad jis nuo mažens išmokytų pažinti savo gimtinėje augančius vaistinguosius augalus, žinotų, kur, kaip ir kada juos rinkti, kaip saugoti ir nuo kokių negalavimų kokia arbatėlė padeda. Viso to, žinoma, teoriškai perteikti neužtenka, taigi vos žolynėliams užtelėjus, vaikus kviečiamės kartu į pievas.“

Kasmet tų žolelių prireikia vis daugiau, taigi miestelio jaunimui vasarą tikrai yra kas veikti. Prityrusių žolininkų vadovaujami, mokinukai pasileidžia į pievas ir laukus. Nebe pirmus metus vaistinguosius augalus renkantieji puikiai žino, kas kur auga, naujokėliams tai paaiškinama ir parodoma.

Prityrusios žolininkės I.Jankauskienės mokomas, jaunimėlis ruošia arbatų mišinius, verda juos, ragauja. „Planuojame pradėti rinkti ir rečiau naudojamus, mažiau žinomus augalus, – dalijosi betygalietės. – Aišku, tam reikės išsamesnių specialistų konsultacijų, juk reikia žinoti, koks kurios vaistažolės poveikis, kurias galima tarpusavyje derinti, kurių ne.“

Žoliautojos jau buvo pasikvietusios į savo suorganizuo-

■ Įėjimą į Nemakščių technikos muziejų ženklina žemaitiška iškaba „Muziejus“

■ Labiausiai Nemakščių technikos muziejuje visus domina daugiau nei prieš šimtmetį sukurta aštuonratė savieigė važiuoklė.

tą seminarą „Vaistinė po kojomis“ Dubysos regioninio parko vyr. ekologą V.Greičių. Specialistas noriai aprodė regiono pievų ir laukų augalijos turtus – o jie tikrai gausūs. Šitaip besigilinant ir šovė moterims į galvą puiki mintis – imti ir parengti edukacinę programą moksleiviams „Arbatos kelias“. Ne, ne vien saviems, betygaliečiams (daugelis jų šioje srityje jau „prakutę“), bet ir gyvenantiems toliau. Štai buvo atvykusi grupelė mokinių iš Raseinių Šaltinio pagrindinės mokyklos: kaip blizgėjo iš smalsumo jų akys, klausantis pasakojimų apie žoleles, kaip užsidegė jie bandė atskirti, kokių džiovintų žolelių rūšių buvo prieš juos ant stalų paberta...

„Neabejotinai ir kitiems bus smalsu atpažinti vaistažoles, sužinoti, kaip tinkamai jas rinkti ir laikyti, na, ir, žinoma, mokyšimės virti pačią skaniausią ir pačią kvapniausią arbatą.“

Taigi įsitraukti į šią edukacinę programą betygalietės kviečia visų Lietuvos mokyklų mokinius ir mokytojus. Vasara – puikus metas tam. Tereikia paskambinti į Betygalos bendruomenės namus ir suderinti laiką. Visi kontaktiniai duomenys lengvai randami internete.

Garbingas duonos kelias

Antroji Betygalos bendruomenės narių sugalvota edukacinė programa – „Duonos kelias“.

Sumanytas gimė ne šiaip sau, o sukūrus visas tam reikiamas sąlygas. Tiksliau – rekonstruotuose Bendruomenės namuose sumūrijus duonkepę krosnį. Kepėjų, sugebėjusių atgaivinti senąsias duonos kepimo tradicijas, tarp betygaliečių atsirado, ir štai praėjusių metų pavasarį bendruomenės narių susibūrimo centre pakvipo pirmąja iškepta duona. Kepėja G.Kurilaitienė ir jos pagalbininkė D.Kaupienė bei E. ir A.Mėžiniai pasistengė, kad jos aromatas suburtų daugelį. O ypač – jaunimą, nemačiusį, kaip gimsta tikras naminės, su niekuo nesulyginamos duonos kepaliukas, ir dažnai nenutuokiantį, koks nelengvas, atsakingas ir rimtas yra duonos kepėjo darbas.

■ Nemakščių technikos muziejaus eksponatai

Dabar vietos pedagogai nuolat domisi, kada galima atvesti į Bendruomenės namus mokinius, kad šie savo akimis pamatytų garbingą duonelės atėjimo ant mūsų stalo procesą. Pasak mokytojų, „Duonos kelio“ edukacinės programos reikėjo nelyginant oro, – tam, kad vaikai pajustų pagarbą duonai, kad jiems niekad nekiltų ranka išmesti jos riekę į atliekų kibirą.

Išgirdome, kaip smagu buvo jaunimui ateiti į Bendruomenės namus prieš Kalėdas ir kartu su patyrisiomis kepti šventinius kūčiukus. Tokiu sumanymu nuoširdžiai džiaugiasi visa miestelio valdžia: gal taps tradicija prie Kūčių stalo betygaliečiams vaišintis tik savo pačių keptais sakraliniais kepiniais? Tradicijos sušildo, suburia, paskleidžia gimtųjų namų šilumą – kad nekiltų sparnai išplasnėti svetur...

Praeities technikos lobynas

Prieš šešerius metus duris atvėręs Raseinių rajono Nemakščių technikos muziejus dabar jau yra tapęs tikru miestelio traukos centru. Ypač pamėgo jį jaunimas – per atostogas čionai atvyksta gausios moksleivių grupės, lydimos pedagogų. Jaunųjų lankytojų amžius – pats įvairiausias, nuo smalsių pirmokėlių iki solidžių abiturientų. „Muziejus taip patinka, kad mokytojai sunkiai iš jo beparsikviečia ekskursantus vėl sėsti į autobusą ir tęsti kelionę“, – pasakojo mus priėmusi nemakštiškė I.Bertašienė.

Ir kaip nesudomins: juk čia surinkta tokių eksponatų, kurių vaikai (o neretai ir suaugusieji) gyvenime nėra regėję ir net neįsivaizduoja galint būti. Tai – tikras praeities technikos lobynas. Kiek, tarkime, šiais laikais yra išlikusių senovinių kalvių? Tikrų – su šimtmečio senumo dumplėmis, mūro židiniu, priekalu ir gausybe kalvystės įrankių? Kur išvysi XX amžiaus pradžios batų ir drabužių siuvimo mašinas, audimo stakles, Lietuvoje pasirodžiusius pirmuosius dviračius ir motociklus, netgi – unikalią gaisrininkų mašiną su visa priešgaisrine įranga ir gaisrininko uniforma? Yra čia ir prieškarinio

miškininkų bei kelių tiesėjų naudotos technikos, ir sovietinių laikų milicijos automobilis su švyturėliais, ir anuometinis „gazikas“. Ir visa ši technika – veikianti. Niekas nedraudžia prieiti prie jos, pačiuPINėti, pasukti. Tačiau, be abejonės, įdomiausias edukacinės programos, supažindinančios su praeities technikos pasiekimais, eksponatas – aštuonratis vežimas.

Šią pirmąją pasaulyje savaeigę važiuoklę daugiau kaip prieš 100 metų sukūrė šio krašto gyventojas bajoras Pšemislavas Neveravičius. Stovi ji muziejaus kieme ir iš pirmo žvilgsnio primena įprastą arklių traukiamą vežimą, tik du kartus ilgesnį ir daug platesnį, be to, jo viduryje kažkodėl stovi didžiulis ratas. Smalsiems ekskursantams muziejaus šeimininkai skuba paaiškinti, jog būtent šis ratas besisukdamas sukuria jėgą, kuri per sliekinę pavarą persiduoda į varomuosius ratus, ir važiuoklė pajuda iš vietos. Beje, tokiu principu veikiančią mechanizmą dar ir šiandien naudoja daugelis daugiaašių variklių ir puspriekabių gamintojų.

Pirmasis šios važiuoklės variantas per Pirmąją pasaulinę karą buvo sunaikintas, vėliau pats išradėjas jį sukonstravo iš naujo, dar labiau patobulindamas. Beje, P.Neveravičius savo išradimą buvo užpatentavęs. Patentą prašę parduoti Vokietijos pramonininkai siūlė net 150 tūkst. aukso rublių, bet autorius jo nepardavė.

Taip jau atsitiko, kad šis technikos paminklas, išradėjui iškeliavus Anapolin, ilgainiui tapo primirštas. Iš užmaršties jį prikėlė technikos istorija besidomintis šiaurietis dailininkas V.Puronas. Archyvuose jis rado aštuonratės važiuoklės brėžinius ir sužinojo jos patentavimo istoriją. Visa tai pasiekė Nemakščių technikos muziejaus įkūrėją L.Tamulevičių. Šis, remdamasis išlikusiais brėžiniais, atkūrė aštuonratį, truputį patobulindamas tik tas detales, kurias, kaip rodo išlikę dokumentai, buvo žadėjęs keisti ir pats P.Neveravičius. Išradėjas buvo manęs prie važiuoklės pritvirtinti garo variklį, o L.Tamulevičius prijungė prieškarinį „Deutz“ firmos jėgos agregatą. Dabar aštuonratis, garsiai pukšėdamas, važiuoja.

Beje, nederėtų nutylėti, kad muziejus veikia jo įsteigėjo, Kauno rajono Dubravos eksperimentinės miškų urėdijos mechaniko L.Tamulevičiaus tėvų sodyboje. Tai jo rankomis surinkti visi šie istoriniai daiktai, įrengtos ekspozicijos; tai jis savaitgaliais pats viską aprodo atvykusiems ekskursantams. O paprastomis dienomis svečius sutinka čia gyvenanti jo mama Marytė ar kas nors iš jo nemakštiškių draugų. Mokiniai, beje, dažnai pavaišinami „čirviniais“ blynais, kepamais kilnojamoje lauko blyninėje – irgi praeities laikų relikte.

Muziejaus edukacinę programą dar papildė ekskursijos po Nemakščių apylinkes. Juk šalia Nemakščių stūkso garsūs Molavėnų piliakalniai, ant vieno iš kurių, pasak kraštotyrininkų, stovėjusi legendinė Pilėnų pilis. Galima pakeliauti Raseinių miškų urėdijos įrengtu Jūkainių pažintiniu taku. Žodžiu, ir mokiniai, ir mokytojai Nemakščiuose gali išbūti visą dieną – ir jiems nenusibos.

■ Betygaliečiai sutinka svečius su savo pačių kepta duona.

Populiari būtinybė – mokymasis visą gyvenimą

Šiais laikais mokymasis tampa nuolatine gyvenimo dalimi. IT, užsienio kalba ir socialiniai gebėjimai – tai tik kelios sritys, kuriose svarbu gilinti žinias ir įgūdžius visą gyvenimą.

Suaugusio žmogaus mokymasis yra naudingas ir jam pačiam, ir visuomenei, kurioje jis gyvena. Didėjant visuomenės narių išsilavinimui, plečiasi jų kūrybinės galios, padidėja galimybės adaptuotis kintančioje aplinkoje, dalyvauti socialiniame gyvenime, sveikiau gyventi bei išlikti ekonomiškai saugiam. Dėl to suaugusio žmogaus mokymas(is) tampa svarbia strategine švietimo kryptimi.

Integruotos pamokos ir užmokyklinės užduotys

Radviliškio rajone suaugusieji, neįgiję pradinio, pagrindinio, vidurinio išsilavinimo, gali mokytis Radviliškio Lizdeikos gimnazijos suaugusiųjų klasėse. Besimokantieji gali pasirinkti jiems tinkamiausią mokymosi būdą – nuoseklųjį arba neakivaizdinį. Mokytis suaugusieji ateina turėdami tam tikrų keitimų, susiformavusias vertybes ir nuostatas, iš konkrečios socialinės aplinkos. Jie kelia mokymui(si) konkrečius reikalavimus.

Mūsų gimnazijos mokytojai siekia, kad suaugęs mokinyt gautų teorinių ir praktinių žinių, išmokytų spręsti problemas, priimti sprendimus, dirbti komandoje. Mokymui aktyviai naudojami netradiciniai mokymo(si) metodai, keleto mokomųjų dalykų integruotos pamokos. Kaip pavyzdį galėtume paminėti anglų kalbos ir matematikos (mokytojos G.Urbonienė ir S.Vaitiekūnė) integruotą pamoką „Money, money, money...“, kurioje labai išryškėjo suaugusiųjų įgyta patirtis dirbant užsienyje. Taikant praktinius-operacinius mokymosi metodus (pratybas, praktinius ir laboratorinius darbus) integruotoje pamokoje „Matematika ir ekologija“ suaugusiųjų klasių mokiniai, atlikdami praktikos darbą, išmoko taikyti ritinio paviršiaus pločio ir tūrio formules bei aptarė atliekų tvarkymo matematinius aspektus, atliekų rūšiavimo svarbą, panaudotų ritinio formos pakuočių pritaikymą buityje.

Užmokyklinių užduočių metodas įgalina pamoką vesti ne įprastinėje klasės ar kabineto aplinkoje, o už jo ribų. Metodo tikslas – mokymo žinias pritaikyti praktiškai, patirti mažos grupės solidarumo jausmą, skatinti poreikį tyrinėti aplinką, ugdyti kūrybiškumą. Šis metodas atveria plačias integruoto mokymo(si) galimybes, kiekvieną mokinį įtraukia į aktyvią mokslinę-tiriamąją veiklą, padeda pajusti grupinio darbo privalumus.

Lizdeikos gimnazijos suaugusiųjų klasių mokiniai, vadovaujami šio straipsnio autorių, gegužę išvyko į Panevėžio rajoną, kur miškų apsuptyje stovi altruistės, prozininkės, dramaturgės, bitininkės, norėjusios tapti matematikos mokytoja, Gabrielės Petkevičaitės-Bitės gimtasis Puziniškio dvaras. Čia įsikūrusiame muziejuje vyko integruota lietuvių kalbos ir matematikos pamoka „Bitute, pilkoji, iš kur medų nešioji?“ Mokiniai susipažino su Petkevičių šeimos gyvenimu, autentiškais daiktais, veikla, apžiūrėjo nuotraukas, atliko užduotis, net pabandė rašyti žąsies plunksna, prieš tai iš popieriaus lapų susisuvę sąsiuvinį. Atlikę matematinis skaičiavimus namų ekonomikos tema ir kūrybines užduotis, mokiniai įsivertino savo veiklą ir išsakė refleksijas.

Individuali programa ir projektai

Dirbant su suaugusiųjų klasėmis neišvengiamas individualus mokymo(si) me-

■ Radviliškio Lizdeikos gimnazijos suaugusiųjų klasių mokiniai integruotoje lietuvių kalbos ir matematikos pamokoje G.Petkevičaitės-Bitės gimtajame Puziniškio dvare

todas. Mokydamiesi savarankiškai suaugę mokiniai prisiima didesnę atsakomybę už savo mokymąsi. Mokinys gali mokytis pagal individualią mokslo ir praktinių darbų programą (mokymasis sau vadovaujant). Tokiu atveju mokytojas pateikia mokiniui tikslus ir mokomąją medžiagą, vertina jo darbą, tačiau mažiau kontroliuoja darbo laiką, pamokų lankomumą. Toks darbo metodas dažniausiai taikomas, kai mokinys išvyksta į užsienį, į karines pratybas, suseraga, išeina motinystės atostogų ar dėl kitų priežasčių tam tikrą laiką negali atvykti į pamokas.

Taikomas ir projektinio darbo metodas. Mūsų gimnazijos suaugusiųjų klasių mokiniai ir mokytojai dalyvauja tarptautiniame projekte „Nordplus Adult“. Projekto tikslas – sukurti apie savo šalies, t. y. Lietuvos, Latvijos ir Estijos, istorijos, geografijos ir kultūros nuotolinio mokymosi medžiagą gimtąja kalba, išversiti į anglų ir rusų kalbas. Ši medžiaga bus

naudojama suaugusiųjų klasių mokinių mokymui(si) visose trijose Baltijos šalyse. Suaugusiųjų klasių mokiniai su mokytojais jau lankėsi šalyse partnerėse, ruošdami laukia projekto dalyvių Lizdeikos gimnazijoje.

Suaugusiųjų klasių mokiniai džiaugiasi, kad yra įtraukti į gimnazijoje vykstančius projektus, jiems labai patinka ir vedamos vaizdo pamokos, kurios suteikia galimybę mokytis namuose. Taikomų metodų įvairovė padeda rasti savo mokymosi stilių, mokymasis tampa dar efektyvesnis ir priimtinesnis. Pasak suaugusiųjų mokinių, administracijos bei pedagogų nuoširdaus ir lankstaus bendravimo dėka į mokyklą jie eina noriai – ir ne tik pasisemti žinių, bet ir maloniai pabendrauti su mokytojais, kurie labai dažnai jiems padeda susivokti įvairiose situacijose.

Sonata VAITIEKŪNĖ,
Rita ŠIMKUVIENĖ,

Radviliškio Lizdeikos gimnazijos mokytojos

Pradinukai smagiai baigė mokslo metus

Dizaino studiją (vadovė mokytoja N.Kravčenko) lankančių mokinių vasariškos drabužių kolekcijos pristatymu prasiėjo Molėtų r. Giedraičių Antano Jaroševičiaus vidurinės mokyklos priešmokyklinės grupės ir pradinių klasių mokinių Talentų diena. Vėliau 1–4 kl. mokiniai po

savo klasės langais, panaudodami augalinę medžiagą, kūrė paveikslus ant žolės. Kadangi baigėsi mokyklos dalyvavimas tarptautiniame projekte „Mokymas per meną“, mokiniai peržiūrėjo kitų šalių – projekto dalyvių atsiųstą videomedžiagą apie parodų atidarymą, prisiminė Molėtų krašto

muziejaus meno galerijoje vykusią giedrą raiščių darbų ekspoziciją. Talentų dieną pratęsė dramos būrelis (vad. mokytoja A.Kimbartienė) opera „Muzikantas, Perkūnas ir Velnias“ mokyklos kiemelyje. Pasistiprinę pietumis, pradinukai skubėjo keisti kostiumus, nes dar laukė Poezijos valandėlė: norintieji deklamavo arba raiškiai skaitė mėgstamus eilėraščius, diskutavo apie kūrybą. Dieną smagiai užbaigė beždžioniukų diskoteka.

Apibendrinant per visus mokslo metus įgytą sveikos gyvensenos patirtį, vyko priešmokyklinės grupės ir pradinių klasių mokinių spartakiada. Diena prasidėjo sparčiu žygiu pasirinktu maršrutu – vieni patraukė miško link, kiti prie ežero. Po žygio visi rinkosi į sporto salę, kur varžėsi nuotaikingose estafetėse, kamuoliuko metimo ir virvės traukimo rungtyse. Sveikos gyvensenos įgūdžių apibendrinimo pamokoje mokiniai atliko ir pristatė kūrybinį darbą tema „Pieno ir vaisių vartojimo skatinimas“.

Paskutinę mokslo metų dieną pradinių klasių korpuse sklandė išleistuvių nuotakos, skambėjo palinkėjimai gerai praleisti vasaros atostogas. Atsisveikinome iki kitų mokslo metų.

Audronė KIMBARTIENĖ,

Molėtų r. Giedraičių Antano Jaroševičiaus vidurinės mokyklos pradinių klasių mokytoja

Anglų kalbos pamokas vedė rėmėjai

Molėtų r. Giedraičių Antano Jaroševičiaus vidurinė mokykla labai džiaugiasi turėdama ilgamečius mokyklos geradarius bei rėmėjus verslininkus Stepheną Sarnoffą ir Daivą Bajorūnas. Šie žmonės mokyklos bibliotekai nuolat dovanoja knygų ir prisideda prie kultūrinio mokinių akiračio plėtimo. Šiemet buvo nutarta S.Sarnoffą ir D.Bajorūnas įtraukti į į kasdienę mokinių veiklą – mokymą. S.Sarnoff mielai sutiko ir dalyvavo net dviejose antros klasės anglų kalbos pamokose. Mokinių ir rėmėjo pažintis prasidėjo nuo klausimų ir atsakymų, kurie vėliau virto itin įdomiu pašnekesiu angliškai, dainų mokymusi ir t. t. Mokyklos rėmėjai turėjo galimybę susipažinti ir su vyresniais mokiniais: jie lankėsi 10 klasės anglų kalbos pamokoje ir kalbėjosi su mokiniais apie šiemet taip rūpimą profesijos pasirinkimą, savą verslą ir savybes, kurių reikia sėkmingam verslininkui.

„Nors šie žmonės su mokykla neturi nieko bendro, paaiškėjo, kad jie būtų puikūs pedagogai – gebantys bendrauti, turintys puikų humoro jausmą, išlaikantys atsakymo (ko mokytojui dažnai pritrūksta) ir išlaikantys mokinių dėmesį visas 45 minutes“, – dalijasi Giedraičių Antano Jaroševičiaus vidurinės mokyklos anglų kalbos mokytoja **Vaida Oželienė**.

■ A.Jaroševičiaus vidurinės mokyklos priešmokyklinės grupės ir pradinių klasių mokinių spartakiada prasidėjo sparčiu žygiu pasirinktu maršrutu – vieni patraukė miško link, kiti prie ežero.

Švietimo ir kultūros GD

Mokymosi visą gyvenimą programa

Baigėsi COMENIUS daugiašalės mokyklų partnerystės projektas „Europos kamerinė muzika“

Gegužės 8–12 d. Šiaulių 1-ojoje muzikos mokykloje įvyko baigiamasis COMENIUS daugiašalės mokyklų partnerystės projekto „European Chamber Music“ („Europos kamerinė muzika“) šalių partnerių delegacijų susitikimas. Projektą finansuoja Europos Komisija iš Mokymosi visą gyvenimą programos, o Lietuvoje administruoja Švietimo mainų paramos fondas. Projektinei veiklai nuo 2011 m. rugpjūčio iki 2013 m. liepos susibūrė šešetas mokyklų iš Ispanijos (projekto koordinatorius), Italijos, Latvijos, Lenkijos, Lietuvos ir Turkijos. Lietuvai šiame projekte atstovavo Šiaulių 1-oji muzikos mokykla. Baigiamąjį susitikimą metu mokyklos bendruomenei buvo pristatyta projekto veikla ir jos sukurti produktai. Gegužės 10 d. mokykloje buvo surengtas jungtinis Dignajos (Latvija) ir Šiaulių 1-osios muzikos mokyklos mokinių koncertas.

Projekto vykdymo laikotarpiu nuveikta ištis daug. Įvykus kiekvienam projekte numatytam mokyklos delegacijos mobilumui, Šiaulių 1-osios muzikos mokyklos projekto koordinatorė direktoriaus pavaduotoja ugdymui Loreta Bubnienė išsamiai pristatydavo šalių partnerių susitikimo metu nuveiktus darbus ir tolimesnius planus. Su mokyklos mokytojais koordinatorė svarstė ir diskutavo, kaip sėkmingiau įgyvendinti ir tęsti numatytas šio projekto veiklas ir sklaidos darbus.

2012 m. birželio 11–15 dienomis mokytojos Astos Kriščiūnaitės iniciatyva mūsų mokykloje įvyko projekto „Europos kamerinė muzika“ vasaros stovykla. Šios stovyklos metu Šiaulių 1-osios muzikos mokyklos mokiniai ir mokytojai ruošė ir pristatė standus, kuriuose išsiaiškino atskleidė kiekvienos iš šalių partnerių kultūrinius ypatumus. Su standuose pateikta informacija galėjo susipažinti visa mokyklos bendruomenė, tėveliai ir mokyklos svečiai. Taip pat buvo mokomasi šalių partnerių liaudies dainų, šokių ir žaidimų.

Daug puikių emocijų Šiaulių 1-osios muzikos mokyklos mokiniams suteikė ir 2012 m. spalio mėn. įvykusi kelionė į Dignajos (Latvija) pradinę mokyklą, kur vyko ketvirtasis šalių partnerių susitikimas. Abiejų mokyklų mokiniai atliko savo koncertines programas.

Mokiniai noriai dalyvavo visose projekto siūlomose veiklose, tarp jų muzikinio žodynėlio anglų ir visų šalių – projekto partnerių kalbomis sudaryme. Žodynyje, be įvairių muzikinių terminų ir muzikos atlikimą nurodančių ženklų, pateikiami ir kiekvienos šalies tautiniai instrumentai bei jų aprašymai. Mokiniai bendravo vaizdo konferencijose, dalyvavo talismano, logotipo, kompaktinės plokštelės dizaino kūrime ir geriausio iš jų rinkimuose, siuntė kalėdinius sveikinimus vieni kitiems. Mokiniais tai buvo puiki proga įgyti naujų kompetencijų: patobulinti anglų kalbos mokėjimo įgūdžius, pasimokyti kitų, mažiau vartojamų kalbų, susipažinti su naujomis informaci-

nėmis technologijomis. Visa projekto metu vykdyta veikla atsispindėjo „European Chamber Music“ tinklaraštyje ir mokyklos COMENIUS kampelyje. Įvykdytas ir projekto galutinis tikslas – išleista kompaktinė plokštelė, kurioje projekte dalyvaujančių mokyklų mokiniai įrašė aranžuotą savo ir projekto šalių partnerių dainas.

Šis projektas buvo puiki galimybė mokiniams susipažinti su įvairių tautų panašumais ir skirtumais, kartu geriau suvokti ir savo tautinę tapatybę. Mokytojai, dalyvavę šiame projekte, pagilino anglų kalbos ir informacinių technologijų žinias, susipažino su šalių partnerių švietimo sistemų ypatumais, kultūra ir tradicijomis. Įgyta patirtis bus naudinga kasdieninėje pedagoginėje veikloje, skatins tolimesnį tarptautinį bendravimą ir bendradarbiavimą.

Šiaulių 1-osios muzikos mokyklos mokytoja
Aurelija URNIEŽIENĖ

Užs. 447

Kviečiame studijuoti socialinius ir humanitarinius mokslus Vilniaus Universiteto Filosofijos fakultete

„Idėjų galia didžiulė. Fakultete plėtojamy mokslų idėjos žadina prakilnumo dvasią ir gyvenimui suteikia monumentalumą. Šią dvasią kurstyti bei palaikyti visuomenėje yra bendroji fakulteto užduotis, o kiekviena jame įtvirtinta specialybė tai daro savais metodais, savomis priemonėmis asmenį ir visuomenę įveda į paties gyvenimo versmę.“

Prof. Romanas Plečkaitis

Pačioje Vilniaus širdyje – senamiestyje, šalia Prezidentūros – įsikūręs Vilniaus Universiteto Filosofijos fakultetas savo veiklą pradėjo nuo pat universiteto įkūrimo – 1579 m. Jau daugelį metų Filosofijos fakultetas yra solidi humanitarinių ir socialinių mokslų institucija, kurioje dirba žymiausi Lietuvos mokslininkai. Čia vykdomos **5 bakalauro pakopos studijų programos**: Filosofija, Psichologija, Socialinė politika, Sociologija, Socialinis darbas, net **12 magistrantūros programų**: Filosofija, Edukologija, Specialioji pedagogika, Klinikinė psichologija, Organizacinė psichologija, Edukacinė psichologija, Sveikatos psichologija, Teisės psichologija, Socialinė politika, Sociologija, Sociologija ir kriminologija ir Socialinis darbas, o **doktorantūros studijos** Filosofijos, Edukologijos, Psichologijos ir Sociologijos srityse apima kryptingus mokslinius tyrimus ir disertacijų rengimą.

Bakalauro pakopos studentams suda-

romos galimybės įgyti dvigubą kvalifikaciją laipsnį, greta pagrindinės studijų krypties (šakos) programos studijuojant kitos studijų krypties (šakos) programą (netai-koma soc. darbo studentams). O visų studijų pakopų studentams, laimėjusiems Erasmus programos atranką, sudaromos galimybės studijuoti užsienio šalių universitetuose bei atlikti praktiką, už tai gaunant Europos Sąjungos skiriamą stipendiją.

Plačiau pristatome Jums dalį Filosofijos fakulteto magistrantūros studijų programų, kurias baigę specialistai galėtų dirbti švietimo srityje:

✓ **Edukologija** – skirta parengti kompetentingus edukologijos tyrinėtojus, specialistus-praktikus įvairaus tipo ugdymo įstaigoms ir švietimo institucijoms – švietimo kultūros kūrėjus teorinėje ar praktinėje plotmėje; programoje numatytos dvi

specializacijos: Švietimo politika ir administravimas bei Švietimo kultūra (nauja specializacijos šaka).

✓ **Specialioji pedagogika** – skirta suteikti studijuojantiems teorinių žinių ir praktinių įgūdžių, aprėpiančių svarbiausias specialiosios psichologijos ir specialiųjų poreikių asmenų – vaikų ir suaugusiųjų ugdymo sritis: psichopedagoginį įvertinimą, sutrikimų, negalių ir jų sukeltų specialiųjų poreikių aptikimą, sutrikusios raidos asmenų psichikos ir elgesio savumus, poveikio ir psichokorekcijos priemones ir pan. Numatytos kelios vidinės specializacijos pagal pasirenkamus dalykus, magistro darbą ir praktikos vietą. Šios studijos vyksta pagal sesijinį tvarkaraštį (kasmet 2 sesijos po 2–3 savaites).

✓ **Edukacinė psichologija** – skirta psichologijos bakalaursams, siekiantiems išmokyti teikti psichologines paslaugas asmenims įvairiose mokymo ir mokymosi sistemos organizacijose, spręsti problemas, susijusias su vaikų ir jaunųjų psichosocialine raida.

✓ **Socialinė politika** – programos pagrindiniai tikslai yra derinti socialinės politikos teorines žinias su praktiniu jų pritaikymu šiuolaikinėje Lietuvos visuomenėje ir tarptautinėje erdvėje, ugdyti gebėjimus pa-

žinti socialines problemas, rengti socialinės politikos sprendimus, organizuoti jų įgyvendinimą, taikyti šiuolaikinius socialinės politikos rezultatų analizės metodus, vadovauti socialiniams projektams ir juos įgyvendinančioms institucijoms, inicijuoti socialinės plėtros priemones, jas organizuoti bei vadovauti jų vykdymui.

✓ **Socialinis darbas** – skirta norintiems įgyti naujų kompetencijų socialinio darbo srityje, pasikeisti patirtimi ir idėjomis, praplėsti karjeros galimybes. Šią programą tarptautiniai ekspertai įvertino kaip geriausią socialinio darbo magistrantūros programą Lietuvoje. Ją vykdo savo srities ekspertai, Lietuvoje gerai žinomi dėstytojai ir mokslininkai. Ypač laukiami jau turintys socialinio darbo patirties, tvirtai apsisprendę ir toliau dirbti sunkų, bet prasmingą darbą socialinės pagalbos srityje.

Daugiau informacijos apie visų pakopų studijų programas, jų trukmę, paskaitų tvarkaraštį ir kt.:

<http://www.fsf.vu.lt>
(stojuojantiems)

Užs. 448

Profesinio rengimo įstaigos aptaria inovacijas

Lietuvos inovatyvių profesinio rengimo įstaigų asociacija (LIPRIJA) birželio 5 d. sukvietė narius ir kitų profesinio rengimo įstaigų atstovus į 15-ąją visuotinę susirinkimą ir konferenciją „Inovacijos profesiniame mokyme“. Renginys vyko viešojoje įstaigoje Kauno paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centre. Konferencijoje dalyvavo Švietimo ir mokslo ministerijos atstovai: Bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo departamento direktorius dr. Saulius Zybartas, švietimo ir mokslo ministro patarėjas Andrius Stankevičius, Profesinio mokymo ir orientavimo skyriaus vedėjas dr. Mečislavas Griškevičius, socialiniai partneriai.

LIPRIJA vizija – atvira, atsakinga, veikli asociacija, skatinanti inovatyvią mąstymo ir veikimo kultūrą profesiniame ren-

gime. Misija – per inovacijas didinti profesinio rengimo patrauklumą ir kokybę, o aukščiausia vertybė asociacijoje – žmogiškumas. LIPRIJA yra viena iš Europos profesinio mokymo paslaugų teikėjų asociacijos EUPROVET steigėjų, palaiko tarptautinius ryšius su kitomis Europos profesinio mokymo asociacijomis.

Pagrindinė asociacijos veikla nukreipta į mokinį – jaunimo verslumo ir lyderystės ugdymą, grindžiamą kūrybiškumu, kritiniu mąstymu, inovatyvumu. Kasmetiniuose Jaunojo verslininko konkursuose mokiniai kuria socialinį, ekologinį, šeimos verslą, moko būti savo gyvenimo šeiminkais, prisitaikančiais nuolat kintančioje darbo rinkoje, susikuriančiais sau darbo vietas. Jaunųjų lyderių stovyklose ugdomos lyderio savybės,

pilietiškumas, socialinė atsakomybė, aptaria mi savivaldos klausimai. Asociacijoje veikia Profesinių mokyklų mokinių taryba.

Konferencijos metu diskutuota profesinio rengimo kokybės, kvalifikacijų sandaros V lygmens priskyrimo profesiniam mokymui, modulinį programų rengimo, profesinio mokymo inovacijų taikymo klausimais, vyko aktyvus darbas grupėse. LIPRIJA susirinkime nutarta kreiptis į Švietimo ir mokslo ministeriją, prašant organizuoti susitikimą profesinio mokymo tinklo ir mokymo programų optimizavimo klausimams bei numatomiems 2014–2020 metų ES projektams aptarti.

Nijolė DEKSNINĖ,
LIPRIJA prezidentė
Užs. 450

■ ŠMM Bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo departamento direktorius dr. Saulius Zybartas pristato profesinio mokymo aktualijas.

➤ MOKYKLOSE

Piratų saloje

Rokiškio r. Kavoliškio mokyklos-darželio mišri ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupė nusikėlė į praeityje legendomis garsėjančią „Piratų salą“.

Pedagogės **Sonata Stoškuvienė** ir **Virginija Glemžienė** „Dialogui“ pasakoja: „Akcentavome tik gerąsias personažų savybes. Būti piratu – ne taip ir paprasta: reikia nuolat mankštintis, kad įveiktum jūros audras, reikia turėti žinių, kad atskleistum žemėlapių paslaptis, kad gebėtum orientuotis jūroje. Svarbu veikti kaip komandai, kad nugalėtum kliūtis ir pasiektum tikslą – rastum išsvajotą lobį. Vaikai kartu su auklėtojomis uoliai ruošėsi kelionei į „Piratų salą“. Fantazuodami, kurdami neįtikėtinas istorijas, vartėme pasakų knygas, ieškojome informacijos internete, gaminome žiūronus, piratų vėliavėles, „ieškojome kelio“ labirintuose. Išmokome „piratų“ mankštos, kuria pradėjome savo kelionę į „Piratų salą“. Sudužus laivui, „pūtėme“ prakiurusią valtį, įveikdami įvairiausias kliūtis keliavome po Piratų salą, ieškojome užkasto piratų žemėlapių. Pagaliau pagal žemėlapi suradome ir lobį. Vaikams buvo įteikti piratų diplomai.

„Pirataudami“ ne tik išmokome naujų išmoningų judėjimo ir veiksmo būdų, sėkmingai įveikėme naujas kliūtis, bet ir patyrėme smagių išpūdžių. Vaikai jautė pasitenkinimą fizine veikla, o tarpusavio santykiai buvo grindžiami pasitikėjimu, pagarba kitam asmeniui.“

■ **Smagieji Kavoliškio mokyklos-darželio „piratai“ ieško lobio.**

Prisimenant lakūnus S.Darių ir S.Girėną

Pagėgių pradinės mokyklos trečiaklasiai vykdė projektą „Lituanikos skrydis“, skirtą paminėti Stepono Dariaus ir Stasio Girėno skrydžio per Atlantą ir žūties 80-ąsias metines, – praneša projekto dalyviai. Jie, be kita ko, kartu su tėvais ir seneliais pagaminė 31 „Lituanikos“ modeliuką. Lėktuvėlių autoriai apdovanoti ekskursija į Vytogalą, lakūno S.Girėno gimtinę.

Žadeikių jaunimas perima tradicijas

Šilalės r. Žadeikių pagrindinės mokyklos mokiniai susipažįsta su senaisiais amatais ir tradicijomis. Perprasti protėvių gyvenimo būdą jiems padeda didžiulę patirtį sukaupusios ir garbaus amžiaus sulaukusios Žadeikių bendruomenės moterys. Jaunimas sėmėsi senelių išminties specialiose technologijų pamokose, o gegužę surengė folkloro festivalį „Molinė asla“. „Jau keletą metų bandome suburti folkloro kolektyvus ir labai džiaugiamės, kad šiemet

■ Festivalio „Molinė asla“ akimirka

šventėje dalyvavo daug daugiau žmonių. Į renginį sugužėjo folkloristai ne tik iš Šilalės, bet ir Kretingos rajono, taip pat sulaukėme gausaus žiūrovų būrio, – sako **Aušra Jančauskienė**, Žadeikių pagrindinės mokyklos socialinė pedagogė, lietuvių kalbos ir pradinė klasių mokytoja. – Kadangi 2013-ieji – Tarmių metai, renginyje ne viena daina ar pasakojimas skambėjo žemaitiškai.“

Pagerbtos Antrojo pasaulinio karo aukos

Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti kaip ir kiekvienais metais pakvietė visos šalies mokytojus bei moksleivius paminėti Gedulo ir vilties dieną. Kadangi birželio 14-ąją mokiniai jau atostogaus ar dalyvaus egzaminų sesijoje, šiemet mokykloms pasiūlyta pagerbti Antrojo pasaulinio karo aukas birželio 3–7 dienomis.

Šiųmetė iniciatyva vadinasi „Vilties medis“: ant gyvo ar improvizuoto medžio pakabinami vokai su istorijomis tų, kurie iškentėjo karo baisumus.

Kauno r. Garliavos Adomo Mitkaus vidurinė mokykla Gedulo ir vilties dienai ruošėsi iš anksto. Moksleiviai su klasių auklėtojomis prisiminė artimųjų išgyvenimus tais baisiais Antrojo pasaulinio karo ir pokario laikais. Prisiminta skaudų likimą patyrusi žydų bendruomenė, kurios beveik visi nariai buvo sušaudyti Rinkūnų kaime. Moksleiviai pasikartojo ir Molotovo–Ribentropo pakto išdavus – iš Garliavos į Vokietiją 1940 metais buvo repatrijuoti vokiečių kilmės asmenys, kurių protėviai miestelyje buvo įsikūrę beveik prieš pusantro šimto metų. Smarkiai nukentėjo ir Garliavoje gyvenę lietuviai. Mokytojų Adomo ir Onos Mitkų šeima, kurioje augo dukrelės Laima ir Vytauta, tapo viena pirmųjų aukų 1941 m. birželio 14-ąją. Pedagogai miestelyje buvo labai gerbiami ir jų tremtis įsirėžė žmonių atmintin ilgam. Dabar Garliavos vidurinė mokykla yra pavadinta Sverdlovsko lageryje sušaudyto mokytojo Adomo Mitkaus vardu, prie jos stovi paminklinis akmuo mokytojams tremtiniais atminti.

Šiemet Gedulo ir vilties dienos minėjime apsilankė ir mokytojų Mitkų anūkė iš Vilniaus Ramunė Malinauskaitė. Ji bendravo su šeštokėliais, vedė pilietiškumo pamoką dešimtokams, keliavo su septintokais po Pažaislį, kur daraktoriais buvo jos protėviai ir senelė Ona Starkevičiūtė-Mitkuvienė.

Rita PAULIUKAITIENĖ,

Kauno r. Garliavos Adomo Mitkaus vidurinės mokyklos mokytoja

Sporto ritmu sėmėsi sveikatos

Jonavos pradinės mokyklos direktorės pavaduotoja ugdymui **Jolita Skeirienė** parašė „Dialogui“ apie savo mokykloje organizuotą 10-ies dienų vaikų vasaros poilsio stovyklą „Sporto ritmu – sveikatos pasisemti“. Stovyklautojams formuoti sveikos mitybos įpročiai, skatintas fizinis aktyvumas, ugdyti pozityvūs mokinių tarpusavio santykiai. Nuolatiniai mokyklos draugai Krašto apsaugos savanorių pajėgų pareigūnai profesionaliai parengė ir vykdė karines užduotis su stovyklautojais. Jonavos vaistinės direktorė V.Jokimienė pravedė edukacinę valandėlę apie vaistažolių naudą ir sveiką gyvenimo būdą. Organizuotas dviračių žygis „Aš myliu Jonavą“ bei sveikos mitybos diena „Gaminame patys“. Teigiamų emocijų vaikai patyrė žiūrėdami kino filmą „Kuosvarnis“ Jonavos kultūros centre.

Poezijos pavasaris Telšiuose

■ Poetai **Antanas A.Jonynas** ir **Rozalie Hirs** bei rašytojas **Danielius Mušinskas** Žemaitės gimnazijos Vytauto Mačernio klasėje, pirmuose suoluose.

Regimanto Tamošiūčio nuotr.

Chemijos pamoka trąšų gamykloje

Kaišiadorių r. Kruonio gimnazijos Kalvių ir Darsūniškio skyrių aštuntokai bei Paparčių pagrindinės mokyklos dešimtokai su šio straipsnio autore ir matematikos mokytoja V.Liutkute bei fizikos mokytoja V.Juzukoniene lankėsi Kėdainiuose veikiančioje AB „Lifosa“ – vienoje moderniausių trąšų gamybos įmonių Europoje. Su įmonės suvenyriniais krepšeliais „Žemė maitina mus, mes maitiname žemę“ mus pasitiko ir su gamyklos veikla supažindino administracijos direktorius J.Baniota – buvęs Kruonio mokyklos auklėtinis, gimnazijos Galerijos garbės narys. Galima didžiulis tuo, kad dabartinis gamyklos generalinis direktorius J.Dastikas taip pat baigė Kruonio mokyklą ir yra kilęs nuo Kalvių.

Pažintis su įmone prasidėjo muziejuje. Čia sukaupta visa gamyklos kūrimosi istorija: nuotraukos, gamybos raidos liudijimai, produkcijos pavyzdžiai, laimėti prizai (kelečius metus „Lifosa“ pripažinta nominacijos „Metų eksportuotojas“ nugalėtoja) ir t. t. Šiemet gamykla šventė savo gyvavimo 50-metį.

Mokiniai ir mokytojos buvo supažindinti su teritorijoje esančiais įrengimais, transporteriais (pamatė ilgiausią Lietuvoje transporterį fosfogipso gabenimui), žaliavos ir gatavos produkcijos saugyklomis, išgirdo daug skaičių. Pagrindinė bendrovės produkcija – diamonio fosfatas (DAP) – koncentruota azoto-fosforo trąša, subalansuota ir neutra-

li, neturinti sunkiųjų metalų, gerai tirpstanti vandenyje, tinkama naudoti visų tipų dirvose, visoms lauko, sodo, daržo kultūroms ir gėlynams tręšti. DAP perka ne tik Lietuvos, Europos, bet ir Indijos, Pakistano, Brazilijos, Austrijos ir daugelio kitų pasaulio šalių ūkininkai. Kasmet pagaminama tūkstančiai tonų sieros ir fosforo rūgšties, aliuminio florido, gaminami pašariniai fosfatai.

J.Baniota pabrėžė, jog už tai, kad produkcija pasaulinėje rinkoje gauna tik aukščiausius įvertinimus, įmonės vadovybė dėkinga čia dirbantiems darbštiesiems, sąžiningiems bendrovės žmonėms. Pastariesiems įmonėje sudarytos puikios darbo ir poilsio sąlygos, mokamas geras atlygis. J.Baniota taip pat paragino mokinius gerai mokytis, ypač chemijos, ir įgijus specialybę, atvykti dirbti į „Lifosą“.

Įdomiausia buvo pamatyti fosfogipso kalnus, kurių aukštis siekia iki 80 m, o plotas – 220 ha. Kalnuose stūkso apie 38 mln. tonų fosfogipso. Nuo kalno grožėjoms nuostabiais Kėdainių rajono apylinkių vaizdais. Ne užmiršome ir Kėdainių senamiesčio.

Vykstant atgal į namus, vyko žaibo turnyras, kurio metu mokiniai atsakė į visus chemijos mokytojos užduotus klausimus. Tai tik patvirtina, kad netradicinės pamokos mokiniams ypač naudingos.

Audronė SKAUDŽIUVIENĖ,
chemijos mokytoja

Ugnies, vandens ir kalnų žemėje

Kaišiadorių r. Žaslių pagrindinės mokyklos pradinį klasių mokytoja **Odilija Juzukonienė** džiaugiasi kvalifikacijos tobulinimo kursais Islandijoje.

Nuotraukoje – pedagogė O.Juzukonienė (dešinėje) su kursų dalyve iš Kretos.

PROJEKTAI

Pasveikino gyvenimą

Trys Panevėžio mokyklos – Specialioji, Senvagės pagrindinė ir Vytauto Mikalausko menų – šį pavasarį bendrai vykdė prevencinį socializacijos projektą „Sveikas, gyvenime!“ Projektu siekta mokinius iš skirtingų kontekstų mokyti bendro buvimo. Per bendras sportines bei menines veiklas projekto dalyviai mokėsi bendrauti, kurti bei kartu turiningai leisti laiką, – praneša Panevėžio specialiosios mokyklos socialinė pedagogė **Ingrida Antanaitienė** ir psichologo asistentas **Ramūnas Jukna**.

Pirmasis susitikimas įvyko V.Mikalausko menų mokykloje. Jos pirmokai kartu su juos ugdančia mokytoja V.Murauskiene bei kitais pedagogais pakvietė projekto dalyvius dalyvauti „Abėcėlės šventėje“. Mokiniai pagrojo instrumentinių kūrinių, parodė vaidinimą, pašoko.

Estafėčių rungtys vyko Specialiosios mokyklos sporto salėje. „Tadien mokyklų komandos susirinko išlieti energiją, pasivaržyti bei puikiai praleisti laiką kartu. Stiprinant socialinius saitus bei skatinant bendrystę, buvo suburtos mišrios komandos iš skirtingų mokyklų. Vaikai rungtyniavo ir sirgo už savo komandą, kurioje buvo ne tik klasės draugų, bet ir mažai pažįstamų mokinių. Tai paskatino susipažinti, priimti ir palaikyti vieniems kitus“, – rašo informacijos autoriai.

Projektą vainikavo meninė veikla „Draugystės lašeliai“. Bendroje erdvėje susirinkusius mokinius Senvagės pagrindinės mokyklos mokytoja D.Andrulienė pakvietė piešti vandens lašelius. Klausydami vaikiškos muzikos vaikai piešė ir spalvino savo lašelį atskleisdami vidinius išgyvenimus, nuotaikas ir jausmus. Sukurti lašeliai buvo sujungti į didelius draugystės lašus. Mokytoja linkėjo, kad šie lašai kaip pavasario lietus palaistytų užsimezgusią trijų Panevėžio mokyklų mokinių draugystę.

Naktinio miesto pasakos

■ Sekdamos krašto muziejaus darbuotojų paruošta nuoroda, komandos turėjo surasti Pasvalio miesto istorinį objektą, kuriame jų laukė muziejaus darbuotojas, paruošęs pasakojimą apie tą objektą bei nuorodą į kitą.

Pasvalio Svalios pagrindinės mokyklos mokinių taryba pasiūlė miesto mokykloms įdomiai paminėti Muziejų dieną – ta proga išsamiau susipažinti su Pasvalio miestu, jo istorija, gamtiniais bei kultūriniais paminklais. Bendradarbiaudami su Pasvalio krašto muziejumi sivaliečiai pakvietė mokyklų komandas dalyvauti orientacinėse miesto varžybose „Naktinio miesto pasakos“.

Varžėsi 8 komandos: 4 Svalios, 1 Lėvens pagrindinės mokyklos ir 3 Petro Vileišio gimnazijos. Varžybų startas duotas Svalios mokyklose. Sekdamos krašto muziejaus darbuotojų paruošta nuoroda, komandos turėjo surasti pirmą Pasvalio miesto istorinį objektą, kuriame jų laukė muziejaus darbuotojas, paruošęs pasakojimą apie tą objektą ir nuorodą į kitą. Visos nuorodos vedė į istorinius Pasvalio miesto paminklus. O tokių nuorodų ir objektų varžybose buvo 6: Žalsvasis šaltinis, Smegduobių parkas, Girnų muziejus, žydų pirtis, senoji klebonija ir bažnyčia. Moksleiviams teko gerokai galvas pasukti, kad tuos objektus atspėtų bei atrastų, ir dar daugiau paprakaituoti – kad rastų tuose objektuose esančius muziejaus darbuotojus.

Greičiausia šioje istorinėje trasoje buvo P.Vileišio gimnazijos merginų komanda „Mėnulio jūreivės“. Šios komandos merginoms atspėti objektus ir apibėgti miestą prireikė vos 1 valandos. Varžybų finišė, muziejuje, visų komandų laukė apdovanojimai. Komandas pasveikino muziejaus direktorė V.Povilionienė ir Svalios mokyklos direktorė A.Tribulskienė.

Žaneta SIMONAITIENĖ,

Pasvalio Svalios pagrindinės mokyklos direktorės pavaduotoja

MOKYKLOSE

Diskusijomis, inscenizacijomis, sportu

Šiaulių Salduvės progimnazijoje netradicinėmis veiklomis papuoselėta fizinė ir emocinė sveikata. Daug dėmesio skirta pirmosios pagalbos suteikimo būdams. „Renginio pradžioje vyko klasių valandėlės „Kokia mokykla yra saugi ir sveika?“ Diskusijose mokiniai parengė minčių žemėlapius, juos pristatė ir komentavo, pateikė racionalių pasiūlymų. Informatyvos klasių komandų inscenizacijos mokė, kaip elgtis įvykus įvairioms nelaimėms. Pasisėmę žinių mokiniai išskubėjo prie Prūdėlio, kur vyko įvairios veiklos sporto sekcijose“, – dalijasi biologijos mokytoja **Asta Vaičiūnienė**.

Ką šnabžda gėlių žiedai?

Mokslo metų pabaiga Pasvalio Lėvens pagrindinėje mokykloje šiemet buvo netradicinė: paskutinę mokslo metų savaitę mokyklos koridoriuje ant palangių, sienų netikėtai vieni po kitų ėmė skleistis keisti gėlių žiedai, turintys savo pavadinimus, o svarbiausia – mintį. „Gėlės – tarsi pražydusios vertybės žmogaus gyvenimo kelyje. Tačiau jos – mūsų sielos puošmena – dažnai lieka tarsi neprisiskleidęs pumpuras. O išsiskleisti jis gali bet kada, jei bus parodytas supančiųjų žmonių dėmesys, nuoširdumas. Tokios vilties vedini į parodą „Ką šnabžda gėlių žiedai?“ atvyko ištikimiausi svečiai: iš Panevėžio – buvusi šios mokyklos tilybos mokytoja J.Stumbrienė, iš Šiaulių – gydytoja A.Salickienė, iš Pasvalio – Šeimos muziejaus įkūrėja L.Zigmuntienė ir Pasvalio krašto „Užjauk draugą“ pirmininkė R.Stragienė, – pasakoja „Dialogui“ apie renginį parašiusios istorijos mokytoja **Vlada Čirvinskienė** ir psichologė **Vilma Gaigalaitė**. Pasak informacijos autorių, paroda, kurioje gėlės pražydo vertybių žiedais, mokiniams, svečiams bei mokytojams paliko neišdildomą įspūdį. Visi parodos lankytojai, be kita ko, gavo vasaros užduotį – išsitraukti iš krepšelio vieną asmenybės savybę ir ją puoselėti, savyje auginti. „Te jūsų širdyse pražysta patys nuostabiausi žiedai!“ – linki V.Čirvinskienė ir V.Gaigalaitė.

Prisilietimas prie senųjų amatų

Jei kada lankysitės Rumšiškio liaudies buities muziejuje, būtinai užsukite į „Edukacines Jono dirbtuves“. Namelis glaudžiasi beržynėlyje, pakeliui iš muziejaus miestelio į Suvalkiją. Jau prie durų lankytojus maloniai pasitinka šeimininkai Vida ir Jonas Aliuliai. Jonas mielai pasakoja apie gintarą, varį, sidabrą, auksą ir kitus tauriuosius metalus, apie kalvystės meną. Turbūt įdomiausia visiems tai, kad patiems galima pasigaminti papuošalų iš gintaro ir vario. Susipažinę su gamybos technologija, mokiniai noriai šveičia gintaro gabalėlį, jį šlifuoja, kala vario juostelę plaktuku, braižo įmantrius raštus, nes žino, kad tuoj jų rankose atsiras originalus papuošalas. Šeimininkai Jonas ir Vida nuolat sukasi mokinių būryje, jiems padėdami, patardami, parodydami, kaip atlikti sudėtingesnę veiksmą.

Kauno r. Neveronių vidurinės mokyklos mokiniai praleido šioje dirbtuvėlėje beveik dvi valandas ir grįžo namo ne tik išgirdę istorijų apie akmenis, gintarą, bet ir pasipuošę originaliais žiedais ir pakabukais, – praneša **Ingrida Daučianskaitė**.

Žemaičių išvyka į Dzūkiją: varžybos, pažintis su totoriais, pleneras...

Almos Adamkienės labdaros ir paramos fondas Alytaus r. Butrimonių gimnazijoje surengė šventę, skirtą Vaikų gynimo dienai. Joje dalyvavo Pasvalio, Radviliškio, Kaišiadorių, Vilniaus, Kelmės ir daugybės kitų rajonų miestelių bei kaimų mokyklų įvairių klasių mokiniai ir jų mokytojai. Tarp jų – ir Kelmės r. Tytuvėnų gimnazijos atstovai. Šios mokyklos mokytoja **Bronislava BUCHIENĖ** pasakoja...

...Anksčiausiai veiklą pradėjo jaunieji dailininkai. Juos suskirstė į grupes, paskyrė kuratorius, buvo nurodytos temos bei darbų atlikimo technika, ir menininkai kibo į darbą. Po 3 val. įvyko plenero rezultatų paroda, visi dalyviai apdovanoti nedidelėmis vaizdo kameromis, kad galėtų bendrauti su draugais internete.

Sunkiausiai ir ilgiausiai dirbo sportininkai. Kaitroje, saulės apšviesti, įvairaus amžiaus mokiniai žaidė krepšinį, futbolą, kvadratą, metė kamuoliuką, rungėsi estafetėse, demonstravo jėgą, reakciją bei ištvermę galiūnų, teniso ir bėgimo varžybose. Daugiausia taškų surinko tie, kas atsivežė gausias komandas. Tytuvėnų 5–6 klasių sportininkai dalyvavo tik keliose rungtyse, bet pasirodė labai gerai.

Trečia Butrimonyse viešėjusių mokinių grupė – fotografai. Jie nenuilsdami sekė šventės dalyvių veiklą, fiksavo žmones, įvykius,

gamtą. Kai kurie įsigudrino net interviu paimiti. Taip tytuvėniškė L.Dukauskaitė pakalbino Almos Adamkienės labdaros ir paramos fondo projektų vadovą T.Bojarską, žurnalistę ir knygų autorę B.Nicholson ir porą šventę organizavusių butrimoniškių. Šiai grupei pasisekė dar ir tuo, kad jie aplankė keletą Butrimonyse ir apylinkėse esančių objektų. Grupė smalsių dzūkų svečių užsuko į Butrimonių gimnazijos kraštotyros muziejų, kur juos sutiko ir visą kelionę lydėjo kraštotyros entuziastė istorijos mokytoja D.Anušauskienė.

Raižių kaimas tituluojamas Lietuvos totorių sostine. 1899 m. pastatyta mečetė vieningai šalyje veikė ir tarybiniais metais. Prie jos prieš keletą metų pastatyti du saulės laikrodžiai. Vienas jų rodo vietas, kitas – Žalgirio mūšio lauką. Netoliese yra monumentalus paminklas Vytautui Didžiajam. Šį kunigaikštį totoriai labai vertina ir gerbia iki šių dienų. Raižių mečetės imamas D.Makulavičius svetingai priėmė ir papasakojo apie totorius bei islamą. Tai mokiniams buvo vienas turiningiausių susitikimų, nes apie musulmonų gyvenimą išgirsta iš pirmų, kaip sako, lūpų. Ekskursantams įdomu buvo sužinoti ne tik apie totorių apsigyvenimo Lietuvoje ir islamo istoriją, tradicijas, bet ir tai, kad su totoriais pas lietuvius atkeliavo pyragas šimtalapis, čeburekai, svogūnai, česnakai ir agurkai.

Bronislava Buchienės nuotr.

■ Almos Adamkienės labdaros ir paramos fondo organizuotos šventės dalyviai iškilmingai neša pakelti varžybų vėliavą.

Aplankytas Punios piliakalnis, ant kurio, kaip byloja legendos, stovėjo kunigaikščio Margirio pilis – garsieji Pilėnai. Iš nemenko aukščio atsiveria nuostabus Nemunas. Punia – Nemuno kilpų regioninio parko dalis.

Ir patys Butrimonys verti dėmesio. Čia iškilusi akmeninė bažnyčia, o kelias pro ją veda į miestelio centrą. Kaip sako vietiniai gyventojai, gyvenimas Butrimonyse sukasi trikampiu. Centrinė miestelio aikštė – trikampė. Ji – vieninga tokia visoje šalyje.

Kai fotografai ir pora mokytojų grįžo iš kelionės, varžybos pagaliau baigėsi. Jau buvo baigtas ir bendradarbiaujančių mokyklų

Draugystės medis. Jis padarytas iš rodyklių, kurias pagamino mokyklose ir atvežė į Butrimonis. Rodyklės nukreiptos į įvairias vietas ir rodo atstumą iki jų. Pagaliau buvo apdovanoti visų sporto rungčių nugalėtojai: daugiausia taškų surinko gausiausiai dalyvavusi šeimininkų komanda. Nuleista varžybų vėliava. Šventė baigėsi. Svečiai atsiveikino vieni su kitais, su renginio šeimininkais, ir geltonieji autobusai išvežė dalyvius į visas puses. Jei tradicijos tęsis, kitąmet A.Adamkienės fondo darbuotojai vėl sukvies globojamų ir remiamų mokyklų mokinius. Bet tai jau bus kita vieta ir kita mokykla.

Neveroniškiai piratų šalyje

Nuo ankstyvo ryto Kauno r. Neveronių lopšelio-darželio auklėtojos su savo grupės vaikučiais puošė pavėsines ryškiaspalviais balionais (juos pripūtė tėveliai). Kiek vėliau išėjusius į kiemą vaikus pasveikino „atplaukę“ piratai (auklėtojos). Vaikai kartu su jais nuplaukė į „negyvenamą salą“, kur jų laukė apšilimas skambant Kapitono Flinto dainelei „Piratų mankšta“, šokiai, dainos, žaidimai, linksmosios estafetės. Po sportinių užduočių piratų vadas įteikė grupių auklėtojoms žemėlapius, kurie padėjo surasti paslėptus lobius – vaikų vaises. Šventę, skirtą paminėti Tarptautinei vaikų gynimo dienai, vainikavo muilo burbulų saliutas. Apie visa tai „Dialogui“ parašė auklėtoja **Zita Tamelienė**.

Piešė paveikslą danguje

Kaišiadorių lopšelis-darželis „Spindulys“ Tarptautinę vaikų gynimo dieną paminėjo respublikine vaikų darbų paroda ir dainų festivaliu „Nupieškim paveikslą danguje“, – praneša „Dialogui“ **Žydrone Paškevičienė**. Vaikų darbų paroda „Aitvaras“ (iniciatorė – direktorės pavaduotoja ugdymui S.Lapkauskienė) vyko gegužę. Iš įvairių Lietuvos miestų atsiųsti vaikų darbeliai eksponuoti darželio koridoriuje.

Dainų festivalyje „Nupieškim paveikslą danguje“ (idėjos autorė – meninio ugdymo mokytoja J.Jašauskienė) pasirodė dainorėliai iš viso rajono. Čia vaikų laukė ir nedidelis atrakcionų parkas: piešimas ant rankyčių, didžiųjų muilo burbulų pūtimas, balionų lankstymas ir batutas.

■ Kaišiadorių lopšelis-darželis „Spindulys“ Tarptautinę vaikų gynimo dieną paminėjo respublikine vaikų darbų paroda ir dainų festivaliu „Nupieškim paveikslą danguje“.

Darželinukai – Kužių miestelio jubiliejui

Šiaulių r. Kužių lopšelyje-darželyje „Vyturėlis“ įvyko Tarptautinės vaikų gynimo dienos rytmetys. Šiame jis surengtas viso miestelio bendruomenei. Šventė „Žydi vaikystės sodas“ buvo skirta Kužių miestelio 360-ies metų jubiliejui ir joje dalyvavo daug garbių svečių. Šventę vainikavo ilgiausio piešinio „Vasaros pieva“ piešimas, jį šventės dalyviai – vaikai, tėveliai, svečiai, lopšelio-darželio darbuotojai – įvairia dailės technika piešė ant tapeto, – dalijasi „Vyturėlio“ direktorė **Aurelija Kasperukienė**.

Kartu po saule

„Gavę Lietuvos mokinių parlamento kvietimą dalyvauti dviejų dienų programėlėje „Kartu po saule“, skirtoje paminėti Vaikų gynimo dieną bei gegužę – mėnesį be smurto prieš vaikus, labai susidomėjome. Mūsų numatyti renginiai – Ketvirtokų išleistuvės ir Sporto šventė – puikiai atitiko pasiūlytos programos turinį“, – rašo „Dialogui“ Ukmergės „Šilo“ pagrindinės mokyklos Antakalnio pradinio ugdymo skyriaus mokytoja **Vilma Šlubelienė**. Pasak informacijos autorės, liūdesys ir rimtis atsispindėjo ketvirtokų veiduose, kai jie paskutinį kartą atsisėdo į savo mokyklinį suolą, ne viena mama paslapčia nubraukė ašarą, klausydama mokytojos E.Leleikienės patarimų ir linkėjimų. Mokiniai visiems juos sveikinusiems atsidėjo dainomis ir šokiu. Kitądien mokyklos kiemelyje vyko Sporto šventė: mokytojos V.Čižikienės parengtos netikėčiausios užduotys ir estafetės pareikalavo dalyvių išradinimo ir sukėlė daug gerų emocijų.

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telenat@takas.lt

www.dialogas.com

PASITEIRAUTI – tel. 234 1571

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas **Arturas Gusevas**: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė **Laurena Remenčiūtė**: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Jmonės kodas 221262680. Atsiskaitymoji sąskaita LT72 70440 60001118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Už reklamos, skelbimų ir mokamų straipsnių turinį redakcija neatsako. Rankraščiai neregistruojami ir negrąžinami. Kopijuoti ar platinti savaitraštyje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIA SPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Media Support Foundation

Išleista ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. I. Tir. 2021 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos rytas“ spaustuvė,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392–1916

Tiltas tarp Kūlupėnų ir Dieveniškų tvirtėja

Jau antri metai tęsiasi gražus Kretingos r. Kūlupėnų Motiejaus Valančiaus pagrindinės mokyklos bendruomenės bendravimas ir bendradarbiavimas su skulptoriaumi G.Radzevičiumi. Šiomet gausi mokyklos delegacija turėjo progos dvi dienas skleisti žemaitišką dvasią Rytų Lietuvoje, susipažinti su šio krašto kultūros, istorijos ir gamtos paminklais.

„Vilnijos krašte, Šalčininkų rajone, Dieveniškų miestelio bažnyčios šventoriuje, minint Motiejaus Valančiaus 205-ąsias gimimo metines 2006-aisiais, jo gerbėjų dėka buvo pastatytas skulptoriaus G.Radzevičiaus sukurtas 6 m aukščio ažuolinis koplytstulpis. Šiomet čia ir vyko vyskupo M.Valančiaus kūrinį skaitymo šventė. Dalyvauti joje G.Radzevičius maloniai pakvietė ir kūlupėniškius. Ir ne tik pakvietė – surado rėmėjų, kurie finansuotų kelionę. Šventėje Kūlupėnų M.Valančiaus pagrindinės mokyklos ugdytiniai skaitė įtaigius ir šmaikščius žemaitiškus pasakojimus. Gausus būrys muzikantų, dainininkų ir šokėjų žavėjo Rytų Lietuvos žmones savo žemaitiška programa. Dieveniškų bažnyčioje aukojamose šv. Mišiose už vyskupo M.Valančiaus atminimą Kūlupėnų mokyklos mokiniai ir muzikos mokytojas A.Žvinklys susirinkusiųjų širdis virpino nuostabiomis lietuviškomis giesmėmis“, – pasakoja Kūlupėnų M.Valančiaus pagrindinės mokyklos lietuvių kalbos mokytoja **Vitalija Valančiūtė**.

Šventės organizatoriai svečius nuvežė į Norviliškių pilį, aprodė jiems Poškonų etnografinio muziejaus ekspoziciją, supažindino juos su senojo režinio kaimo gyvenimo ypatumais. Kūlupėniškiai apsilankė Poškonų pasienio užkardoje, apžiūrėjo Pavlovo respublikos rūmų griuvėsius, Turgelių piliakalnį ir bažnyčią, užkopė į Juozapinės ir Aukštojo kalnus. Didžiausią įspūdį, pasak informacijos autorės, kūlupėniškiams paliko ekskursija po Medininkų pilį.

Dar Kūlupėnų mokyklos delegacija apsilankė Šalčininkų r. Dieveniškų „Ryto“ vidurinėje ir pasirašė su ja bendradarbiavimo sutartį.

Kaip sakė Kūlupėnų M.Valančiaus pagrindinės mokyklos direktorius V.Kelpša, tai, ką šių kelionių metu mokiniai pamatė ir pajuto, negalėtų atstoti nė daugybė istorijos ar geografinių vadovėlių.

Vitalijos Valančiūtės nuotr.

■ Padėkos Kūlupėnų Motiejaus Valančiaus pagrindinės mokyklos mokiniams

Gimnazistai lankėsi medicininių tyrimų laboratorijoje

Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos mokiniai, besidomintys mediko profesija, lankėsi šalia gimnazijos įsikūrusioje medicininių tyrimų laboratorijoje „Medicina practica“.

Laboratorijų tinklo direktoriaus pavaduotoja G.Skendelytė supažindino su laboratorijoje atliekamais bendraklinikiniais, vėžio, alergijos, skydliaukės hormonų, inkstų, kepenų fermentų, osteoporozės, lytiškai plintančių ligų, citologinių ir kitais tyrimais, jų atlikimui sukurta automatizuota įranga, reagentais. Mokiniai stebėjo kraujo mėginius per laboratorijoje naudojamą mikroskopą, mėginių tyrimą, naudojant automatizuotus analizatorius. Laboratorijos darbuotojos papasakojo apie medicinos biologo, laboratorijos gydytojo darbą, galimybes įgyti šias profesijas. „Galimybė į atliekamą tyrimą pažvelgti iš arti, bendrauti su draugiškomis laboratorijos darbuotojomis ne tik padidino susidomėjimą šiomis profesijomis, bet ir leis drąsiau žengti į laboratoriją patiems, paskatinti laiku atlikti tyrimus artimosios“, – rašo „Dialogui“ gimnazijos muziejaus vadovė **Roberta Saudargytė**.

Mokėsi saugaus eismo

Kauno r. Batniavos pagrindinės mokyklos stadione įvyko renginys „Eismo saugumas bendruomenėse“ (projekto autorė Batniavos bendruomenės centro pirmininkė L.Pikelienė, renginį organizuoti padėjo ir „Dialogui“ apie jį parašė mokytoja **A.Lipkevičienė**). Dauguma dalyvių į šventę atvyko su dviračiais dalyvauti saugaus eismo rungtyse.

Bubiškių kelionė po Žemaitiją

Gyvename gražiam ir turtingame istorinės atminties Bubių krašte. Tačiau pavasarį visada keliame sparnus pasižiūrėti kitų Lietuvos regionų aplinkos, pasigėrėti sodria Lietuvos žaluma, paklausti įdomių pasakojimų.

Šiomet mūsų ekskursijos maršrutas vingiavo Žemaitijos keliais. Aplankėme Rietavo dvarą, žavėjomės gražiai sutvarkyta parko teritorija, išpūdingos architektūros bažnyčia, jaukia miestelio aplinka. Oginskių kultūros istorijos muziejuje mokiniai pasitikrino savo žinias apie dvaro pasiekimus XIX a. pabaigoje. Pro Oginskių šeimos koplyčią, kur ilsisi brolių Bogdano ir Mykolo Oginskių bei tėvo Irenėjaus palaikai, pasukome į Plungę. Tiesa, čia Oginskių dvaro rezidenciniai rūmai restauruojami, todėl juos apžiūrėjome tik iš išorės. Keliaudami link Telšių, pravažiavome Džiugo piliakalnį, kur, pasak padavimų, dar XV a. milžinas Džiugas įkūrė Telšių miestą. Žemaičių „Alkos“ muziejuje mokinius labiausiai žavėjo paukščių ir žvėrių iškamšos, tačiau čia jie pamatė ir turtingą garsių dailininkų paveikslų kolekciją, apžiūrėjo įdomią Žemaitijos istorinę ekspoziciją. Bene gražiausias ir išpūdingiausias vaizdas atsivėrė keliaujant gražiai sutvarkyta Masčio ežero pakrante, iš kur gerai matėsi kalvotas Telšių miesto reljefas. Aplankėme ir dar vieną Telšių pašonėje esantį Germanto ežerą. Grįždami namo pasigėrėjome nuo Šatrijos kalno atsiveriančiu kraštovaizdžiu, pasidžiaugėme gražiai sutvarkytais takeliais, pasitikrinome ištvermę po ilgo pasivaikščiojimo Žemaitijos miestelių parkuose ir muziejuose.

Mes, mokytojai, džiaugiamės, kad šiais Tarmių metais mokiniai išgirdo ir natūraliai skambančią žemaičių dounininkų tarmę.

Zita LEMEŽIENĖ, Šiaulių r. Bubių mokyklos mokytoja

➤ SUKAKTYS

Laičių mokyklai – 100 metų

Ukmergės Senamiesčio pagrindinės mokyklos Laičių pradinio ugdymo skyrius paminėjo 100 metų jubiliejų. Apie šventę „Dialogui“ parašiusi lietuvių kalbos mokytoja **Živilė Kudlinskienė** pasakoja: „...Pirmasis mokinyš buvo Jonas Puzinas nuo Svaronių, vėliau tapęs žymiu archeologu ir muziejininku. Ne vienas Laičių mokyklos mokinyš, baigęs mokslus, grįžo čia mokytojauti. Nuo 1959-ųjų mokyklai vadovavo V.Gaivenienė, buvusi Laičių pradinės mokyklos mokinė. Direktorės dukra V.Gaivenytė-Giedrienė pasakojo, kaip buvo statoma mokykla, kaip direktorė Gaivenienė, mokytojos M.Artmonienė ir V.Tijūnaitienė padėjo kertinį mokyklos akmenį. Mokyklos gyvenimo prisiminimais dalijosi pradinės mokyklos mokiniai, žodis buvo suteiktas ir garbingiems svečiams.

Šventė sutapo su dar vienu svarbiu įvykiu – tą pačią dieną mokykloje buvo atidarytas Laičių krašto muziejus. Jame eksponuojami ir Laičių mokyklos metraščiai. Ši idėja kilo mokytojai M.Artmonienei, kuri ilgus metus kruopščiai rinko istorinę medžiagą apie mokyklą, kaupė nuotraukas.

Laičių mokyklos darbuotojai, padedami kaimo žmonių, paruošė dar vieną mokyklos aplinką puošiančią dovaną – alpinariumą. Įrengti mokyklos kieme alpinariumą pasiūlė direktorė A.Uselienė.

Šventės svečius džiugino Laičių pradinės mokyklos, priešmokyklinės grupės, Senamiesčio pagrindinės mokyklos mokinių pasirodymai. Vaikai šoko, dainavo, deklamavo, vaidino.

■ Mūrinės Laičių mokyklos statybos

➤ ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMA 40 UGDYMO ĮSTAIGŲ

„Aukuro“ gimnazija, Klaipėda
„Šilo“ pagrindinė, Ukmergė
„Vyturio“ pradinė, Mažeikiai
1-oji muzikos, Šiauliai
Batniavos pagrindinė, Kauno r.
Bubių, Šiaulių r.
Butrimonių gimnazija, Alytaus r.
Dieveniškų „Ryto“ vidurinė, Šalčininkų r.
Garliavos Adomo Mitkaus vidurinė, Kauno r.
Giedraičių Antano Jaroševičiaus vidurinė, Molėtų r.
Jonavos pradinė, Jonava
Juliaus Janonio gimnazija, Šiauliai
Kavoliškio mokykla-darželis, Rokiškio r.
Kruonio gimnazija, Kaišiadorių r.
KTU gimnazija, Kaunas
Kūlupėnų Motiejaus Valančiaus pagrindinė, Kretingos r.
Kuršėnų meno, Šiaulių r.
Kužių lopšelis-darželis „Vyturėlis“, Šiaulių r.
Lėvens pagrindinė, Pasvalys

Lizdeikos gimnazija, Radviliškis
Lopšelis-darželis „Spindulys“, Kaišiadorys
Neveronių lopšelis-darželis, Kauno r.
Neveronių vidurinė, Kauno r.
Pagėgių pradinė, Pagėgių sav.
Paparčių pagrindinė, Kaišiadorių r.
Petro Vileišio gimnazija, Pasvalys
Salduvės progimnazija, Šiauliai
Senamiesčio pagrindinė, Ukmergė
Senvagės pagrindinė, Panevėžys
Specialioji, Panevėžys
Svalios pagrindinė, Pasvalys
Šaltinio pagrindinė, Raseiniai
Tytuvėnų gimnazija, Kelmės r.
Vytauto Didžiojo gimnazija, Vilnius
Vytauto Mikalausko menų, Panevėžys
Vytėnų pagrindinė, Jurbarko r.
Žadeikių pagrindinė, Šilalės r.
Žaslių pagrindinė, Kaišiadorių r.
Žemaitės gimnazija, Telšiai
Žirmūnų gimnazija, Vilnius

LIETUVOS EDUKOLOGIJOS UNIVERSITETO UGDYMO MOKSLŲ FAKULTETAS KVIEČIA RINKTIS ŠIAS MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ PROGRAMAS

SOCIALINIŲ MOKSLŲ STUDIJŲ SRITIS

Dailės edukologija – NL 2 m., I 3 m., suteikiama kvalifikacija – edukologijos magistras;

Ikimokyklinė edukologija – NL 2 m., I 3 m., suteikiama kvalifikacija – edukologijos magistras;

Karjeros projektavimas – NL 1,5 m., I 2 m., suteikiama kvalifikacija – karjeros ugdymo magistras;

Muzikos edukacinės technologijos – NL 2 m., suteikiama kvalifikacija – meno pedagogikos magistras;

Teatro meno pedagogika – NL 2 m., suteikiama kvalifikacija – meno pedagogikos magistras;

Muzikos edukologija – NL 2 m., I 3 m., suteikiama kvalifikacija – edukologijos magistras;

Pradinis ugdymas – NL 2 m., I 3 m., suteikiama kvalifikacija – edukologijos magistras;

Psichologija (vystymosi psichologija) – NL 2 m., I 3 m., suteikiama kvalifikacija – psichologijos magistras;

Specialioji pedagogika – NL 2 m., I 3 m., suteikiama kvalifikacija – specialiosios pedagogikos magistras;

Šokio edukologija – NL 2 m., I 3 m., suteikiama kvalifikacija – edukologijos magistras;

Švietimo kokybės vadyba – NL 1,5 m., I 2 m., suteikiama kvalifikacija – edukologijos magistras;

Švietimo vadyba ir lyderystė – NL 2 m., I 3 m., suteikiama kvalifikacija – edukologijos magistras;

Taikomoji etika – NL 2 m., I 3 m., suteikiama kvalifikacija – edukologijos magistras.

MENŲ STUDIJŲ SRITIS

Vizualieji menai – NL 2 m., suteikiama kvalifikacija – meno studijų magistras.

Studijų programos yra teigiamai įvertintos nacionalinių ir tarptautinių ekspertų.

Studijų kaina gali būti sumažinta 20 proc.

Plačiau apie studijų programas ir priėmimo sąlygas galite sužinoti:

http://www.vpu.lt/priemimo_komisija/Page.aspx?pagelID=3512

Užs. 446

**Gerbiami mokytojai, direktoriai, darželių auklėtojai, dėstytojai,
„Dialogas“ – Jūsų profesinis laikraštis.
Kviečiame prenumeruoti ir siūlome 3 variantus –
rinkitės Jums patogiausią!**

I.

Popierinė laikraščio versija

Užsiprenumeruoti galima:

- Interneto svetainėje www.dialogas.com. Raskite prenumeratos nuorodą, ją paspauskite, užpildykite pateiktą formą ir šią atsiųskite į redakciją.
- Visuose „Lietuvos pašto“ ir „Lietuvos ryto“ skyriuose – tradiciškai.

Prenumeratos kaina:

- » visiems metams – 175,89 Lt,
- » pusei metų (6 mėn.) – 95,94 Lt,
- » 3 mėn. – 47,97 Lt,
- » 1 mėn. – 15,99 Lt.

II.

Elektroninė laikraščio versija

Prenumeruoti galite adresu

<http://www.dialogas.com/pdf-prenumerata/>

Prenumeratos kaina

FIZINIAMS asmenims:

- » visiems metams – 87,95 Lt,
- » pusei metų – 52,77 Lt,
- » 3 mėn. – 29,74 Lt,
- » 1 mėn. – 10,00 Lt.

JURIDINIAMS asmenims

(tiems, kam reikalinga sąskaita faktūra):

- » visiems metams – 115,69 Lt,
- » pusei metų – 63,74 Lt,
- » 3 mėn. – 32,57 Lt,
- » 1 mėn. – 11,79 Lt.

III.

Tinklapis – dialogas.com

www.dialogas.com – nuomonių ringas

- » Švietimo aktualijos
- » Straipsnių fragmentai
- » Internetinė apklausa
- » Nuotraukos, nuorodos, komentarai, archyvai
- » Kita naudinga informacija

Jei kiltų klausimų, paskambinkite į redakciją tel. (8 ~ 5) 234 1571 arba parašykite info@dialogas.com – ir gausite visą Jus dominančią informaciją.

**Jei nespėjote „Dialogo“ užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose,
galite tai padaryti mūsų internetinėje svetainėje www.dialogas.com bet kuriuo metu.**

Ačiū, kad prenumeruojate „Dialogą“.